Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...тэмнай 1921 оной ...брийн 21-hээ гарана | № 131 (16354) | 1983 оной июниин 5, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭР — МЕЛИОРАТОРАЙ УДЭР

XI ТАБАН ЖЭЛ — АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ ХЭВЭРЭНЭ

ГАЗАРТАА ЭЗЭН БАЙХА

...шан жэлэй турша соо газар эл...рилжэ, үрэжэлыень дээшэлүүлхын ...ө оролдожо ябахадаа, түрүү агро...икын, мелиорацини, химиин хүсэнэй ...у нүлөөтэй байhые гүйсэд мэдэ...б. Һүүлэй арбаад жэлдэ тэжээлэй ...алнуудай ургасые hайжаруулха ...тэ хүсэ шадалаа зорюулна гээшэб. ...гын эрьедэ нэмжыhэн Улаан-Сэсэг ... газарта 300-гаад гектарта олон ...й туршада кукуруза, наран сэсэ... холисо ургуулжа, зарим жэлнүүдтэ ...р бүриhөө 180—200 гаран цент... хүрэтэр шэмэтэ тэжээл хуряадаг ...аб. Үhалууриин системын түрүү... жэлнүүдтэ юрэнхы, ямаршье онь-

hон түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаагүй байхадань, мини голой уhые тараажа уhалдаг заншалтай байгаабди.

Уданшьегүй Улаан-Сэсэгэй уhалууриин системые hэльбэн шэнэлхэдээ, мүнөө үеын техническэ арга хэмжээ хэрэглээ бэлэй. Нэн түрүүн hаба ехэтэй гол ханааб малтагдаа. Сэлэнгын уhые абахын тула тэрэнэй эхиндэнь хүсэтэ бүлүүр станци тодхогдоо. Плантациин участок бүхэниие тус тустань уhалха тухай хаалта боолтонууд, уhа нөөсэлхэ hабанууд бетоноор шудхагдаа. Тиихэдэ Сэлэнгын район соо тон түрүүшын (мүнөөшье болотор гансахан) «Фрегат» гэжэ агрегат эндэмнай хабсаргагдан тодхоогдоо. Тобшолол хэхэдэ, таhалгаряагүй уhаар хангаха эрхэ байдал иигэжэ түхеэрэгдэhэн байгаа. Бүхы эдэ барилга, түхеэрэлгэнүүдтэ дүн хамта нэгэ миллион шахуу түхэриг гаргашалагдаhан юм.

Гаргашын аша үрые үндэр ургасаар бусааха ёhотой ха юмбибди даа. Теэд үнэн байдалые абаад үзэхэдэ, эдэ бүхы түхеэрэлгэнүүдые эзэн ёhoop ашаглажа шаданагүйбди гэжэ сэхыень хэлэхэ байнаб. Шалтагаанинь юун бэ гэхэдэ, минии hанахада, ажалай эмхидхэл манай совхоздо тон hула байhаар. Ургаса абамаар газарай участок бүхэн тодорхой харюусалгата эзэндэ даалгагдаагүй байгаа. Нёдондошье хүрэтэр би өөрынгөө газар дээрэ сагүргэлжэ хүдэлэнгүй, элдэбын ажалда хабаадалсадаг, хаа хаанагүй, районhoo гадуур хүдэлмэридэ намайе эльгээгшэ hэн.

«Участок бүхэнэй түлөө харюусаха эзэниие тодорхойлон томилхоор, жэлэй дүрбэн сагта ургаса hайжаруулха хэрэгтэ ажалаа зорюулхаар саг хүрэжэ ерээ», — гэжэ оло дахин совхозой дирекцидэ, КПСС-эй Гусиноозерско горкомдо хандаhан байгааб.

Жэшээ болгон, тоо, баримтануудые урдаа барижа, ойлгуулан тайлбарилhанайм удаа одоошье тусхай бригада байгуулха тухай шиидхэбэри абтаа бэлэй.

Байгаалиин үршөөл хайраар ургаса абгадаг бэшэ, харин хүн бүхэнэй хүсэл оролдолгоhoo сэхэ дулдыдадаг гэжэ манай совхоздо нёдондо болоhон ушар эли тодоор гэршэлээ. Үнгэрэгшэ жэлдэ хамтын подрядаар хүдэлхэ бригада байгуулагдажа, тэдээндэ тэжээлэй ургамалнуудые эрхилхэ даабари үгтөө бэлэй. Тодорхойлогдоhон талмай дээрэ агротехническэ бүхы хүдэлмэри бэелүүлхэ арга хүсэтэй янза бүриин техникэ, тэрэ тоодо уhалууриин «Фрегат» гэжэ агрегат манай бригадын мэдэлдэ үгтөө. Жэлэй hүүлдэ абаhан ургасынгаа хэмжээгээр тоосоото түлбэри абаха тухай гурим баталагдан абтаа. Тиихэдээ совхозой дирекци, бригадын совет хоорондоо тусхай хэлсээ баталхадаа, коллективэй нэгэшье гэшүүниие, ямаршье техникые абажа, ондоо хүдэлмэридэ эльгээхэгүй, энэл ажалдаа жэлэй дүрбэн сагта хүдэлхэ тушаа хэлсэhэн байгаа.

Түрүүшын үдэрнүүдтэ ажалай шэнэ гурим жэнишэдгүй сахигдажа, хабарай тарилга хараалhан болзор соогоо hайн шанартайгаар үнгэргэгдөөд, тарилгын эхэнхи талмай уhалагдажа эхилээ бэлэй. Урда жэлнүүдтэ эзэн бусаар ашаглагдажа байhан «Фрегат» агрегат Улаан-Сэсэгэй газарые одоошье үдэр бүри ундалуулдаг болобо. Бригадын гэшүүн бүхэн тус тустаа сөр өөрынгөө даалгагдаhан хэрэгтэ ехэл оролдосотойгоор хандажа, ерээдүйн ургасын түлөө хамтын эрмэлзэлдэ этигэhэн байгаа.

Теэд түрүүшын бороогой hүүлдэ манай бригадада хандуулагдажа байhан халуун анхарал гэнтэ хубилшоо. «Хэды зон, хэды техникэ дэмы хүдэлгэгдэхэнь гээшэ гү» гэhэн хөөрэлдөөнэй удаа хүнүүдшье, техникэшье бригадаhаа абтажа эхилээ. Уданшьегүй таряалан болон сабшалан дээрэ хон-жэн болошоо бэлэй.

«Фрегат» тухэлэй агрегадшье хүдэлгэгдэхээ болёо. Намар болоходо, баян ургаса хуряахын түлөө шанга тэмсэл болоо бэшэ, харин хэhэн алдуугаа тохохо зэмэтэниие бэдэрхэ ажал гараа.

Газартаа нимэрхүү саг зуурын, «доб-тололгын» аргаар хандахань тон буруу хэрэг гэжэ hанагшаб.

Органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэхэ хэрэг тушаа хэдэн үгэ хэлэхэ ёhотойб. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые зүбөөр хэрэглэжэ, ургаса hайжаруулжа hураhан хүнүүд энэ баялигта эзэн бусаар хандаха ушарые үзэн ядангүй лахаб?!

Иимэ жэшээ дурдая. Би мүнөө жэлдэ Сэлэнгэ, Сүхэ мүрэнүүдэй уулзуурай тохойдохи газар даажа абаа хүм. Эндэхи газарай хүрьhэн минеральна зүйлнүүдээр бага, үрэжэл муутай болошоhон, наг шэбхээр үнинэй үтэгжүүлэгдээгүй бшуу. Эгээл таатай болзорто минеральна үтэгжүүлгэнүүдые участок дээрээ гаргажа тарааха гэхэдэ, районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй тусхай оньhожоруулагдамал отряд энэ үедэ ондоо ажахыда хүдэлжэ байhан, харин совхоз өөрынгөө хүсөөр энэ ажалые бэелүүлжэ шадахагүй байшоо. Харин тиихэдэ минеральна үтэгжүүлгэнүүд энэ үедэ совхозой Поворотой отделенидэ саhан доро гутажа хэбтээ бэлэй.

Ганса дутагдалнууд дээрэ юундэ би тогтонобиб гэхэдэ, имагтал ажалай эмхидхэлhээ бүхы юумэн дулдыдана ха юм. Мелиорациин, химиин хэрэгтэ манай гүрэн туйлай ехэ анхарал хандуулна, ехэ зөөри гаргашална бшуу. Тэрэнэй ашые харюулхын тула эмхитэйгээр хүдэлхэ ёhотойбди. Энэ манай нангин уялга болоно.

Б. ЖАМБАЛОВ,
Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхозой хүдэлмэрилэн, Буряадай АССР-эй габьяата механизатор.

БАЯН УРГАСА БИДЭНЭЙ ГАРТА

Таряалан болон сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар манай Анаагай совхозой мелиораторнууд болон луговодуud hүүлэй жэлнүүдтэ зарим тэды амжалта туйладаг болонхой. Мүнөө сабшалан, бэлшээриин ургасые hайжаруулха хэрэгтэ 49 хүн ажаллажа байна. Тэдэнэй мэдэлдэ элдэб түхэлэй хори гаран трактор машинанууд даалгагдан үгтэнхэй. Эдэ оньhон техникэ яhала ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэ. Илангаяа энэ хабарай үедэ ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ. Гэхэтэй хамта нёдондо ажалдамнай дайралдаhан дутуу дунданууд хараада абтаhан, бүхы арга боломжонуудаа гүйсэдөөр хэрэглэхэ талаар оролдолго гаргагдаhан байна.

Совхозой лугомелиоративна отрядай гэшүүд урдаа табиhан түсэбтэ даабаринуудаа үндэр бүтээсэтэйгээр дүүргэжэ, ниитын адууhа малда бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа зорюулаа. Үнинэй механизаторнууд Александр Романов, Анатолий Степанов, Алексей Куликов, ажалай ба дайнай ветеран Агей Иванович Козлов гэгшэд жэшээтэ hайнаар хүдэлнэ, газар hайжаруулха габшагай гурбан hарын соносхогдоhонhoo хойшо, үдэр бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэхые оролдоно. Тэдэнэр hубаг ханаабуудаа саг болзортонь hэльбэн шэнэлhэн, шулуу шохойhoонь сэбэрлэhэн байха юм. Тиигэжэ Үдын голой уhые хэрэглэжэ, 2000 шахуу гектар сабшалангай газар ундалуулдаг болобо. Гадна энэл хабар 300 гектар сабшалан дээрэ олон жэлэй ногоон таригдаа, 410 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдаа, 200-гаад шахуу гектар газарай хүрьhэн hэбхирүүлэн борнойлогдоо, 1000 гектар сабшалан шулуу шохойhoo, hoor бургааhанhaa, бог шоройhoo сэбэрлэгдээ.

Мүнөө лугомелиоративна отрядай гэшүүд ерэхэ жэлдэ олон жэлэй ногооной тарихаха 200 гектар газар бэлэн болгожо, hoor бургааhанhaa, дэгнүүл болдогhoo сэбэрлэжэ байна.

Ажалай Улаан Тугай ордентo, ажалай ба дайнай ветеран Ендон Абидуевич Ринчиндоржиевай хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүдтэ 450 гектар уhалагдадаг таряалан даалгагдаhан юм. Тэдэнэр бүхы талмай дээрээ минеральна үтэгжүүлгэ гаргаhан, 300 гектар газарай гектар бүридэ 4—4 центнер аммиагтай уhа оруулhан, мүн районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй оньhожоруулагдамал отрядай механизаторнуудтай хамта полинууд дээрээ 1500 тонно наг шэбхэ гаргаhан байха юм.

Эдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ 100 гектар газарта рапс, 200 гектарта наран сэсэг кукуруза хоёрой холисо табижа дүүргэээ. Үлэгшэ талмай дээрэнь ороohото ургамалнуудай холисо таригдахаар хараалагдана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ тус бригадын гэшүүд бүхы таряалангайнгаа гектар бүриhөө дундаа зэргээр 96 центнер ургаса хуряажа абаhан байна. Энэшье жэлдэ урдынхиhaa бага бэшэ ургаса хуряажа абаха гэhэн зорилго урдаа табяад, эршэмтэйгээр ажалаа ябуулна.

Совхозой отделени бүхэндэ сабшалан, бэлшээриин ургаса hайжаруулха тусхай звенонууд байгуулагданхай. Тэдэнэй дундаhaa гурбадахи отделениин Вениамин Петрович Ситниковэй даадаг звено ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг байhанаараа онсо шалгарна. Звеногой даажа абаhан сабшалангууд Байсын-Эбэрээр нэмжыдэг. Энэ жэлэй апрель hарын эсэс багаар тус звеногой гэшүүд лугомелиоративна отрядай механизаторнуудтай хамта 86 гектарта олон жэлэй ногоо тариhан байна. Мүн лэ эдэнэр 300 гектарай хүрьhые hэбхирүүлэн борнойлоо, эды шэнээн газарта минеральна үтэгжүүлгэнүүдые гаргаа, 746 гектар газар hубаг ханаабуудаар, бүлүүр станцяар уhалагдаа.

Шулуун-Эбэртэ Александр Корнаковой звеногой гэшүүд хүдэлнэ. Тэдэнэй хүсөөр 150 гектар сабшалан уhалагдаа. Эндэ томо хүсэтэ бүлүүр хоёр станци түхэреэн сүүдхын туршада хүдэлгэгдэжэ, 250 шахуу гектар газар амидаралта уhаар ундалуулагдаад байна.

Мүнөө жэлдэ нэгэдэхи отделенидэ үшөө хоёр звено байгуулагдаа. Эдэниие парьтиин гэшүүд Аюуржана Жапов, Дашанима Дондоков гэгшэд хүтэлбэрилнэ. Иигэжэ тус отделениин сабшалангай бодото эзэдтэй болоhондо шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүд саг соогоо гаргагдаа, түсэбөөр хараалагдаhан талмайнууд шулуу шохойhoo сэбэрлэгдэжэ борнойлогдоо, хүрьhэниинь hэбхирүүлэгдэн hайжаруулагдаа, hайрамай уhан hубаг ханаабуудаар уhалагдаа.

Манай ажахыда олондо мэдээжэ болоhон, баян дүй дүршэлтэй луговодууд бии. Тэдэнэй тоодо хоёрдохи отделениин Давид Степанович Громов, Дмитрий Дмитриевич Серебрюхов, нэгэдэхи отделениин Ойдоп Тагарович Тагаров гэгшэд ороно. Эдэ нүхэднай ерэхэ ургасын хойноhoo үбэлhөө хойшо оролдоhон байна. Илангаяа Ленинэй ордентo, ажалай ба дайнай ветеран О. Т. Тагаров айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ даажа абаhан 22 гектар сабшалангайнгаа гектар бүриhөө дунда зэргээр 24 центнер ургаса ургуулжа абаа hэн.

Мүнөө жэлhээ эхилжэ, совхозой бригада, звено болон лугомелиоративна отрядууд бултадаа хамтын подрядай гуримаар ажаллажа байнхай. Шэнэ гуримаар хүдэлжэ ябаhон коллективэй гэшүүд өөртөөшье, нүхэдтөөшье эрилтэ ехэтэйгээр, оньhон техникэдээ, таряалан, сабшаландаа эзэн ёhoop хандахые оролдоно.

Манай совхозой механизаторнууд, мелиораторнууд, луговодууд түрэл Буряадайнгаа республикын алдарта 60 жэлэй ойн баярые ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтахын түлөө хамаг хүсэ шадалаа элсүүлэн тэмсэжэ байнхай.

П. НОСЫРЕВ,
Хориин районой Анаагай совхозой тэжээл үйлэдбэрилгын цехэй начальник.

ШАГНАЛ

...оративна барилгын ...эриин оньhожоруул... ...жөөлгэдэ ехэ хуби... ...улhанайнь түлөө «Бу... ...АССР-эй габьяата ...атор» гэhэн хүндэтэ ...эрэ олгохо гэбэл: ...ев Николай Антоно... —«Бурводстройн» ул... ...иин Загарайн үйлэд... ...оньhожоруулагдамал ...н экскаваторай мэ... ...; Семенов Сергей ...ичта— «Бурводстрой» ...ениин Мухар-Шэбэрэй ...риин оньhожоруулагдамал колонныn экскаваторай ...нист; Харнутов Вла... ...Бахархаевичта—Улаан... ...уhалууриин түхеэрэл... ...й управлениин экска... ...машинист; Шараев ...й Бадмаевичта—«Бур...» управлениин Ху... ...ай үйлэдбэриин-онь-hожоруулагдамал колонныn экскаваторай машинист.

Түсэбүүд болон социалис уялгануудаа дүүргэхэ талаар үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые туйлаhанайнь түлөө, Мелиораторай үдэртэй дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха гэбэл: **Ацут** Валентин Васильевичые — «Бурятпромжилводстрой» трестын барилгын ажахын тоосооной бригадын бригадир; **Болотов** Иннокентий Францевичые — «Бурводстрой» барилгын управлениин Хэжэнгын үйлэдбэриин-оньhожоруулагдамал колоннын бульдозерист; **Коновалов** Василий Михайловичые — Хяагтын-уhалууриин түхеэрэлгэнүүдэй управлениин участогай инженер-мелиоратор; **Федосеев** Иван Кондратьевичые — «Бурводстрой» управлениин Хяагтын үйлэдбэриин-оньhожоруулагдамал колоннын скреперист.

МАНАЙ ХАМТЫН БАЯЛИГ

Байгаалиин баялиг хадаа манай хамтын баялиг болоно. Тэрэнэй баялигуудые эзэн ёhoop ашаглахын, арьбадхан хамгаалхын түлөө анхарал оролдолго хандуулха гээшэ бүгэдэ арадай нангин хэрэг мүн. Оршон тойронхи байгаалиие аршалан хамгаалгын бүхэдэлхэйн үдэртэ зорюулагдажа, эрдэмтэдэй, министерствэнүүд болон албан зургаануудай түлөөлэгшэдэй, ниислэл хотын олониитын суглаан июниин 3-да Союзуудай байшангай Колонно зал соо боложо, энээн тухай хэлсэбэ.

Оршон тойронхи байгаалиие аршалан хамгаалгын, тэрэнэй нөөсэ баялигуудые гамтай hайнаар, эзэн ёhoop ашаглалгын асуудалнууд гүрэн түрын шухала зорилгонууд болоно гэжэ элидхэлшэд тэмдэглээ. Гол мүрэнүүдэй, нуур сөөрэмүүдэй уhые, хото, городуудай агаарые арюун сэбэр байлгаха, газар, уhа болон ашагта малтамалнуудые гамтай hайнаар хэрэглэхэ хэмжээ ябуулганууд жэл бүри арадай ажахын түсэбүүдтэ оруулагдадаг юм. Байгаалиие хамгаалгын хүдэлмэриин хэмжээн хэлбэришэгүйгөөр ургана. Имагтал энэ табан жэлдэ эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула 10 миллиардhaa дээшэ түхэригэй гүрэнэй капитальна hомололгонууд гаргашалагдахаар түсэблэгдэнэ.

Байгаалиие аршалан хамгаалгые саашадань hайжаруулха, тэрэнэй нөөсэ баялигуудые гамтайгаар ашаглаха, арадай ажахыда байгаалиие сахин хамгаалгын гуримые бэхижүүлхэ асуудалнуудые суглаанда хабаадагшад зүбшэн хэлсээд, залуу мэргэжэлтэдэй «Экотехника-82» гэжэ бүхэсоюзна конкурсын дүнгүүдые согсолhон байха юм.

(ТАСС).

Хяагтын районой Мөөрөөшын совхоздо газарай үрэжэл hайжаруулха габшагай гурбан hарын хүдэлмэри үргэлжэлhөөр. Ажахын механизаторнууд, луговодууд, сабшалан, поли дээрэ наг шэбхэ гаргана, минеральна үтэгжүүлгэ оруулна, мүн бүлүүр станцяар, горхоной уhаар ундалуулна.

Эдэ үдэрнүүдтэ луговод Гомбо Найданович Боднев даалгагдаhан 180 гектар сабшалангай уhа сасадаг түхеэрэлгээр уhалжа, туха сүлөөгүй ажаллана. Байгша ойн баярта ондо гектарай 22 центнер үбhэ хуряахаар социалис уялга абаhан энэ нүхэрнай бүхы ажалаа урид зохёогдоhон түсэбэй ёhoop ябуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: луговод Г. Н. Боднев.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

АМЖАЛТАТАЙ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлэй эхинhээ хойшо районой уhалууриин системэнүүдэй управлениин Үүрэгэй участогай мелиораторнууд 3500 түхэригэй элдэб янзын түхеэрэлгэнүүдые бүтээhэн байна. Энэ түрүү коллективые инженер мэргэжэлтэй Владимир Георгиевич Пелипенко хүтэлбэрилдэг юм. Эдэнэр урдаа табиhан зорилгоёо амжалтатай бэелүүлжэ байнхай.

Һубаг ханаабуудые малтадаг машинын жолоошон Владимир Иванович Франтенко энэ хабарай туршада 16,3 мянган кубометр ханааб малтаа.

Мүн лэ гидротехническэ түхеэрэлгэнүүдые заhабарилгада Владимир Анатольевич Краснов амжалтатай. Мүнөө Бодоной совхоздо тус участогай мелиораторнууд ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа.

Д. ДАГБАЕВ.
Баргажанай район.

МЕЛИОРАТОРНУУДАЙ ҺАЙНДЭР

Ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэдээ, мелиораторнууд хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ али болохоор нүлөөлхэ гэhэн зорилго шиидхэнэ. 1990 он хүрэтэр уhалагдадаг ба хатаагдаhан газарай талмайе 41—44 миллион гектарта хүргэхөөр хараалагданхай. Мелиоративна эмхинүүд агропромышленна комплексын управлениин шэнэ органуудай бүридэлдэ орожо, шухала үүргэ дүүргэхэ уялгатай. Тэрэнэй хүдэлмэри агропромышленна комплексдо ородог бүхы органуудтай нягта холбоотойгоор ябуулагдаха зэргэтэй. Эдэ бүгэдэ hайжаруулагдаhан газарта хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые; ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ зорилготойгоор хүдэлжэ байдаг түхеэрэлгэнүүдые hэльбэн шэнэлхэ талаар шэглүүлэгдэнхэй гэжэ Мелиораторай үдэртэ зорюулагдажа, июниин 3-да Москвада болоhон баярай суглаан дээрэ хэлсэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачев, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, министерствэнүүд болон албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл президиумдэ hууба.

СССР-эй мелиорациин ба уhанай ажахын министр Н. Ф. Васильев элидхэл хээ.

(ТАСС).

Хэзээ хэзээнэйхиhээ эмхитэйгээр

...а ондо Чисаанын сов... сабшалан болон бэл...ые уhалалга дээрэ ...5 станци хоёр халаан...агдэнэ. Тус ажахы...эгшэ hарын туршада ...р доболиг газар бү...цинүүдаар уhалагдаа. ... Лев Семенович ... өөрынгөө Валера ... Улаан-Тооромой ...ые үдэр hүнигүй ...жа байна. ... совхоздо уhалуу... системэнүүдhээ газар ... hайнаар эмхидхэг... Мүнөө эдэ системэ... бүхыдөө 2 мянга га... газар ундалуулаг... ...жэ тэдэнэр хараа...

hан түсэбөө холо үлүүлэнхэй. Ажахын дүй дүршэлтэй луговод И. Ф. Романенко энэ хүдэлмэреэ хэзээ хэзээнэйхиhээ hайнаар ябуулна. Мүнөө Иннокентий Филиппович Леонид хүбүүнтэеэ хамта даалгагдаhан газараа уhалжа байна.

Уhалууриин системэнүүдhээ гансал сабшалан ундалуулагдана бэшэ, мүн бэлшээриин газар уhалагдана. Тус ажахын луговодууд эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Тооромой 230 гектар hайжаруулагдамал бэлшээри уhалжа эхилэнхэй.

Д. САМБУЕВ.
Хэжэнгын район.

...УРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ...НАЙМАДАХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

...ряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Сове... ...наймадахи сесси Соведүүдэй байшангай конференц-... ...о 1983 оной июниин 8-да үглөөнэй 10 сагта нээгдэхэ.

...УРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ...ЙШИНЭНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ

...ряадай АССР-эй Верховно Соведэй Старейшинэнүү... ...ведэй заседани Соведүүдэй байшангай конференц-... ...о 1983 оной июниин 8-да үглөөнэй 9 сагта болохо.

...УРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ...ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

...ряадай АССР-эй Верховно Соведэй наймадахи сесси... ...hэн Верховно Соведэй депутадууд Соведүүдэй бай... ...й 423-дахи кабинедтэ үглөөнэй 9 сагhaa үдэшын 7 ...оор бүридхэлдэ абтаха.

...ссиин нээгдэхэ үдэр — байгша оной июниин 8-да ...үүдэй байшангай конференц-залай фойе соо үглөө... ...8 саг 30 минутаhaa сессидэ ерэгшэд бүридхэлдэ аб...

БЭЛЭДХЭЛ ТҮЛЭГ ДУНДАА

Буряадай АССР-эй байгуулагдаhaap 60 жэлэй ойн баярые бэлэдхэжэ үнгэргэхэ тусхай комиссиин заседани болобо. Республикынгаа түүхэтэ hайндэрые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө ажалша коллективүүдтэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбүүдые болзорhoонь урид үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэл эршэдэнэ гээд тус заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ.

Республикын 25 жэлэй ойн баярай нэрэмжэтэ стадион дээрэ июлиин 2-то болохо ехэ найр наадаңда бэлэдхэлэй ябуулагдажа байhан тухай мэдээсэл партиин Улаан-Үдын горкомой секретарь Г. Д. Басаев хээ. Буряад оронойнгоо хүгжэлтын түүхэтэ шатануудые харуулhан уран hайханай зүжэг-наадан табигдажа, республикын болон Москваhaa ерэhэн артистнар, уран hайханай самодеятельностиин бүлэгүүд эндэ хабадалсаха. Тиихэдэ июлиин 3-да ипподром дээрэ болохо заншалта Сурхарбаамнай ойн баярта мүнөө жэлдэ онсо hонирхолтой байхаар хүлеэгдэнэ. Бүхэ барилдаан, hур харбалга, мори урилдаан болохо. Энэ үдэр Улаан-Үдымнай бүхы талмайнууд болон сэсэрлигүүдтэ үргэн hайн (зэрлэлгэ үнгэргэгдэхэ юм гэжэ нүхэр Г. Д. Басаев элидхэбэ.

Улаан Үдэ хотын ажалшад hайндэртэ эдэбхитэйгээр бэлэдхэжэ байна, шэнэ барилганууд ашаглалгада, угтэхэнь гэжэ горгүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. П. Убеев, «Главбурятстройн» начальник С. М. Антонов гэгшэд мэдээсэбэ. Борсоевой үйлсэдэ худалдаа наймаанай зургаанууд, шэнэ аэровокзал болон бусад барилганууд тушаагдаха, олон тоото гэр байрын түлхюурнүүд ажалшадта үгтэхэ байха гээд тэдэнэр тобшолон хөөрэбэ. Олон тоото айлшадаа хүндэмүүшэ ёhoop угтахын түлөө хото, городуудаа, үйлсэ гудамжануудаа бэлбэсон түхэлтэй болгохын түлөө үшөөшье ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ болоно.

Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой захиргаанай ажалшад республикадамнай ерэhэн айлшадые хангаха талаар ямар бэлэдхэл ябуулжа байнаб гэhэн асуудалнуудаар республикын худалдаа наймаанай министр Ю. М. Битаев, ниитын эдеэ хоолой управлениин начальник В. М. Полозков гэгшэд мэдээсээ.

Гэр байрын, коммунальна ажахын министрэй орлогшо Л. А. Жданов ойн баярта хүрэжэ ерэхэ айлшадые угтан абахаар гостиницануудые бэлэдхэжэ байhан тухай хөөрэбэ.

Һайндэртэ хабаадагшадые соёлой талаар хангаха асуудалда онсо анхарал хандуулагдаа. КПСС-эй обкомой болон республикын Верховно Соведэй ойн баярай хамтын суглаанда хабаадагшадта харуулха концертын программа тухай, мүн ниислэлэй ехэ стадион дээрэ болон бусад газарнуудта гоё hайхан концертнүүдэй харуулагдаха тухай республикын соёлой министр З. Д. Жалсараев мэдээсэбэ.

Алдарта ойн баярые hур жабхалантайгаар угтан үнгэргэхэ үдэрнүүд болотор хэдыхэн лэ хоног үлэбэ. Тиигэбэшье ажал хүдэлмэреэ улам эршэдхэжэ, үндэр амжалта туйлаха, hайндэрөө нэрэ солотойгоор угтаха арга үшөө бии гээд заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

САГЫЕ АХИГШАД

Буряадай АССР-эй байгуулагдаhaap 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоhон Онохойн модоной промышленна комбинадай 20 бригадын ба мастерска 5 участогай коллективүүд энэ жэлэй табан hарын туршада бэелүүлхээр абаhан социалис уялгаяа долоон хоногоор урид дүүргээ hэн.

Тэдэнэй дундаhaa А. Н. Андрияновай, Л. А. Ластовскиин хүтэлбэрилдэг модо хюроодэдэг бригадануудай коллективүүд үлүү hайн амжалтатай. Нүхэр Андрияновай бригада даабариhaa гадуур 200 кубометр хюроодэмэл материал гаргаа. А. В. Мороковой толгойлдог шпала хэгшэдэй бригадын коллектив хахад жэлэй даабариhaa үлүүлэн 2340 шпала складта тушаагаад байна.

Ц. ЦЫБАНОВ.
Загарайн район.

ЗУҺАЛАНДАА ГАРАНА

Зунай дулаан үдэрнүүдэй ерэhээр, нуга сабшалан ногоон хүнжэлөөр хушагдаба. Эгээл энэ үедэ hая ургажа байhан ногоо гамнаха, адууhа малда гэшхүүлхэгүй гэжэ «Михайловский» совхозой малшад ехэтэ оролдодог. Юуб гэхэдэ, малда гэшхүүлhэн сабшаланhaa үндэр ургаса абахань бэрхэтэй.

Тиимэhээл энэ жэл совхозой олонхи малшад эртээнhээ зуhаландаа гэр байрануудые бэлдэжэ, малаа тиишэнь гаргаа. Жэшээлхэдэ, Бага-Нугада үбэлжэhэн залуу малай гүүртэнүүдые даагшад Базаржап Самбуев, Василий Максимов, Дага-Цырен Найданов ажахы соогоо анха түрүүн малнуудаа бүри апрель hарада зуhаланда гаргаа юм. Мүнөө ажахын 23 гүүртэ гараа.

Гэбэшье зарим малшад малнуудаа дан удааруулжа зуhаландаа гаргаа. Энэ юун дээрэhээ болооб гэхэдэ, тэндэхи байрын гэрнүүд хуушарhан аад, мүртэй hайнаар заhагдаагүй. Хабарай хүйтэн hүни, илангаяа үхибүүдтэйгээ тэндэ хонохын аргагүй. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд зуhаланда шэнэ, hайн байра барихын түлөө оролдоногүй. Шэнээр түхеэрэгдэhэн зуhаландашье хуушан, бага гэрнүүдые абаашажа забина.

Ц. НАЙДАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Захаамин.

ПЛЕНУМ БОЛОБО

Республикын Журналистнуудай холбооной правлениин пленум үнгэрбэ. Хэблэлэй, радио, телевидениин ашаг нүлөөе улам дээшэлүүлхэ талаар журналистска эмхинүүдэй, редакцинуудай коллективүүдэй зорилгонууд тухай Холбооной правлениин түрүүлэгшэ, «Правда Бурятии» газетын редактор Н. В. Казанцев элидхэл хээ. Тус асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ «Трудовая вахта» гэжэ олон хэhэгээр хэблэгдэдэг газетын редактор Л. К. Синегрибов, «Буряад үнэн» газетын редактор Р. Б. Гармаев, Хойто-Байгалай районой газетын редактор В. В. Островский, «Буряадай залуушуул» газетын редактор Б. Батоев, Буряадай АССР-тэхи ТАСС-ай фотокорреспондент В. А. Матвиевский, Телевидениин болон радиогой талаар республикын Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Ц. Ц. Митыпов гэгшэд хабаадаба.

Зүбшэгдэhэн асуудалаар зохихо тогтоол абтаhан байна.

Ц. ДУГАРОВ.

...едактор ... ГАРМАЕВ

МҮНӨӨДЭР — МЕЛИОРАТОРАЙ ҮДЭР

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

МЕЛИОРАЦИ БА УРГАСА

Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ Сибириин зононуудта үйлэдбэриин хүсэнэй түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байхада тэндэхи хүн зониие эдеэ хоолой гол зүйлнүүдээр гүйсэд хангахын тула нютаг бухэнэй арга боломжые хэрэглэхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ гэээшэ шухала зорилго болоно гэжэ СССР-эй Эдеэ хоолой программа дотор онсолон заагданхай.

Ходо ган гасуурай дайрадаг, үрэжэл багатай хүрьһэтэ газартай манай республикын олонхи нютагуудта тарялан, сабшалангые һайнаар уһалаагүй, хүрьһэнэйнь үрэжэлые дээшэлүүлээгүй һаа, хүдөө ажахын продукци ехээр абахань тон бэрхэтэй. Тиимэһээ Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ газар һайжаруулха, уһалагдадаг сабшалан, тарялангые үргэдхэхэ хүдэлмэриин удха шанар айхабтар ехэ болоно.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1966 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй бэелүүлэгдэжэ эхилһэнһээ хойшо республика дотор 78,8 мянган гектар газар үндэһөөрөө һайжаруулагдажа, тэрэнэй 37,6 мянган гектарынь уһалагдадаг болгогдоо, 41,2 гектарта намаг хатаагдажа ашаглагдаа. Бүхыдөө 64 мянган гектар газар уһалха уһалууриин хуушан һүбаг ханааб, хаалтануул һэльбэгдэн шэнэлэгдээ. Ургаса багатай зарим сабшалан, бэлшээри үндэһөөрөө һайжаруулагдажа, тэндэ олон жэлэй ногоон таригдаад, ургасань нилээд дээшэлүүлэгдээ. Ажахынуудта малай бэлшэхэ хуурай тала газар, олохон фермэ, отаранууд, тосхон һууринууд уһатай болгогдоо.

Районуудай уһалууриин системэнүүдэй управленинүүдэй, «Бурводстройн» нүүдэл-оньһожоруулагдаһан колоннонүүдэй хүсөөр эдэ жэлнүүдтэ 250 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэгдээ. Тэрэшэлэн уһанай ажахын организацинууд өөһэдынгөө хүсөөр үйлэдбэриин болон ажаһуудалай барилгануудые үргэнөөр бүтээдэг болонхой. Бүхыдөө 131,8 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд, 1080 һууритай хүүгэдэй саад, яслинууд баригдаа.

Һүүлэй үедэ районуудта, Улаан-Үдэ хотодошье уһанай ажахын предприяти, организацинуудай материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ, үргэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, үйлэдбэриин, ажаһуудалай барилга олоор бодхоохо тусхай «Бурятпромжилводстрой» трест шэнээр эмхидхэгдэбэ.

Эдэ бүгэдэ хүдөө ажахые хүгжөөхэ, тэрэнэй шухала һалбари болохо мелиорациин болон уһанай ажахын албанай улам бэхижүүлхэ талаар КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй урилганууд [illegible] байна.

Буряад ороной түрүү мелиораторнууд, эрхим коллективүүд өөһэдынгөө эсэшэгүй һайнаар ажаллажа, республикын газар 60 жэлэй ойе ажалай мүү бэшэ үрэ дүнгүүдтэйгээр угтахаа байна. Тэдэнэй дундаһаа «Бурводстрой» управлениин Хориин, Хурамхаанай, Хэжэнгын, Ивалгын болон Кабанскын ПМК-нүүдые, «Бурятпромжилводстрой» трестын гүнзэгы худагуудые үрөмдэн малтадаг Улаан-Үдын ПМК-е, Хориин, Хэжэнгын, Хяагтын, Загарайн районуудай уһалууриин системэнүүдэй управленинүүдые тэмдэглэхэ шухала.

Газарай үрэжэл һайжаруулха, уһалагдадаг тарялан, сабшалан, бэлшээриие үргэдхэхэ талаар эдэ жэлнүүдтэ ехэ ажал хэһэн, хэжэшье байһан мэргэжэлтэд, мелиораторнуудые онсолон нэрлэхээр. Түсхайлбал, Хурамхаанай ПМК-гай экскаваторщик Н. Б. Шарев, Ивалгын ПМК-гай механизатор А. И. Дорофеев, Хэжэнгын ПМК-гай бульдозерист И. П. Болотов, Хяагтын ПМК-гай түрүү тракторист П. Н. Александров, Хориин ПМК-гай бульдозерист Э. Р. Цырендоржиев, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг заводой гагнууршан-станочница Г. И. Калашникова, элдэб ашаа зөөдэг автомашинануудай жолоошод В. С. Ткачев, А. Н. Спиридонов, В. П. Добрынин, И. И. Чилимов болон бусад өөһэдынгөө ажалые арбан хургандаал шудалһан, үнэн шударгыгаар хүдэлдэг хүнүүд юм.

Үйлэдбэридэ түрүү онол аргануудые хэрэглэжэ, хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг болоод, өөһэдынгөө даабаринуудые хододоо үлүүлэн дүүргэдэг ажахын тоосоото комплексно бригаданууд улам олон болоожо байна. Тэдэнэй дундаһаа Хурамхаанай ПМК-гай Г. А. Аханаевай, М. Б. Нимаевай, Ивалгын ПМК-гай В. И. Поповой, Заречнэ ПМК-гай В. В. Ацутын хүтэлбэрилдэг бригадануудые суурхана.

Үнгэрһэн жаран жэлэй туршада республика дотор оросоһо таряа үйлэдбэрилгэ 6 дахин, хартаабха — 13, овощ — 6,5 дахин ехэ болоо, мүн дайнай урда тээхи жэлнүүдтэй сасуулбал, мяха абалга — 1,4 дахин, һү — 3,5, үндэгэ — 14, ноохо — 7,6 дахин дээшэлүүлэгдээ. Эдэ түйлалтануудта газар һайжаруулагшадай — мелиораторнуудай оруулһан хубита бага бэшэ гэхэдэ алдуугүй. Үрэжэлэйнь һайжаруулагдаһан, уһалагдадаг газарай ургаса юрын хуурай тала, добынхидо орходоо 1,5—2 дахин ехэ байна бшуу. Энээниие манай түрүү мелиораторнууд — луговодуудай түйлалта гэршэлэн харуулна. Хяагтын районой Хүдэриин совхозой луговод Д. Н. Дугаров 80 гектар сабшалангай гектар бүхэнһөө ходо 50—60 центнер үбһэ абана. Нёдондо Ивалгын ОПХ-гай Г. С. Козулинай звеногойхид 265 гектар газарһаа гектарай дунда зэргээр 51 центнер үбһэ [illegible] Хэжэнгын районой «Загастайн» колхозой агроном Ю. И. Лю[illegible] 300 центнер овощ ургуулаа.

Гэхэтэй хамта газар һайжаруулха, үнэлжэ, урагшалха эрид дээшэлүүлхэ [illegible] олон боложо байгаашье, газар уһалха хүсэдөө ашаглагдадаггүй. Энэндэ хэрэгтэ хэрэглэжэ [illegible] олонхи үшөөрта дүүргэгдэнэгүй.

Мүнөө хабартаа зарим районуудай колхоз, совхозууд тарялан, сабшаланда шииг нойто үгэхэ уһалалга хүсэд хэжэ шадаагүй. Жэшээнь, Бэшүүрэй райондо 6,2 мянган гектар тарялан хабартаа уһалагдаха аад, тэрэнэй миил — 1854 гектарынь, Хурамхаанай райондо 2400 гектарай оройдоол, 900 гектарынь уһалагдаа. Газарай хүрьһэ һайса шииглүүлхэ уһалууриин хаһын үнгэржэ байбашье, Зэдын, Загарайн, Кабанскын районууд энээниие илангаяа муугаар ябуулна. Тэрэшэлэн олонхи ажахынууд ургамалда шииг нойто үгэхэ уһалалгые хангалтагүй муугаар эмхидхэнэ. Энэ жэлдэ урданайхида орходоо, гол горходто, уһалууриин һүбаг ханаабуудта уһанай ялала элбэг байбашье, тэрэнь хүсэд хэрэглэгдэнэгүй.

Республикын ажахынуудта уһа булэн гаргаха хүсэ ехэтэй 900 нүүдэл станцинууд бии. Тэдэнь баһал булта дүүрэн хүсэндөө хүдэлгэгдэнэгүй. Тэдээгээр бүхыдөө 65 мянган гектарай орондо миил 42 мянган гектар газар уһалагдаа. Хэнэйшье мэдэһээр бүлүүр станцинуудые жэлэй ямаршье сагта үдэр, һүнигүй хүдэлгэжэ, тарялан, сабшалангые оло дахин уһалаад байбал, ургасань эрид дээшэлхэ байна. Жэшээнь, СНП-75 (100) түхэлэй станцяар хабар зунай үедэ 70—80 гектарые 3-һаа үсөөн бэшэ дахин уһалха аргатай. Теэд Кабанскын, Прибайкалиин, Баргажанай, Хориин районуудта тиимэ станцинууд дүүрэн хүсэндөө хүдэлгэгдэнэгүй. Һүүлэй үдэрнүүдтэ Улаан-Үдын, Яруунын, Хэжэнгын, бүлүүр станцинуудынь оройдоошье хүдэлгэгдөөгүй. Хүсэ ехэтэй «Фрегат», «Днепр» түхэлэй оньһон түхеэрэлгэнүүд баһал мууса хэрэглэгдэнэ.

Гэбэшье июнь һарада хура бороо орохо гэжэ найдаад, уһалууриие иигэжэ удааруулха, зогсоохо үндэһэн огто үгы.

Бүхы дээрээ уһанай ажахынуудай барилгын организацинууд жэлэй дүрбэн һарын түсэбые дүүргээшье һаань, үнгэрһэн май һарада зарим предприятинуудай хангалтагүй муугаар хүдэлһэнһөөнь болоожо, табан һарын түсэб бэелүүлэгдэбэгүй. Энээнһээ уламжалан, хахад жэлэй даабариин дүүргэлтэ орёо бэрхэтэй болонхой. Тиимэһээ энэ һарада гэгдэлээ усадхаха, бүхы зүйлөөр хахад жэлэй түсэбые заатагүй дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын, урда жэлнүүдтэ уһанай бага байһанһаа боложо тохёолдоһон бэрхэшээлые усадхахын тула айхабтар ехэ хүдэлмэри хэхэ болонобди.

Республикын ойн баярай жэлдэ манай мелиораторнууд бүхыдэнь 5 мянган гектар газар шэнээр уһалагдадаг болгохо, тэрэ тоодо жэлэй түрүүшын хахадта 280 гектар тиимэ газар ашаглалгада оруулха гэжэ нэмэлтэ социалис үүргэ абаһан. Энэ ажахын уникуудай [illegible] байлгаха, нэгэ гэһэн олон [illegible] байха юм. Энээндэ [illegible] тойбди.

Л. САНЕЕВ,
Буряадай АССР-эй мелиорациин болон уһанай ажахын министр.

ГАЗАРАЙ ҮРЭЖЭЛ ҺАЙЖАРУУЛАГШАД

Уһан хадаа манай газар дэлхэйн эхэ баялиг болоно. Хүнэй ашa туһада энэ үнэтэ шухаг баялигые шадамараар хэрэглэхэдэ, мелиораторнууд туһаладаг юм.

Ороной Эдеэ хоолой программатай зохилдуулагдажа, хүдөө ажахын продукцинуудые ехээр үйлэдбэрилхэ мелиорациин гуримые саашанхи дэлгэрүүлхэ хараалагдана. 1990 он болотор уһалууриин газарай талмай 23—25 миллион гектарта, намаг уһанһаа хатаагдаһан газарай талмай 18—19 миллион гектарта хүргэгдэхөөр түсэблэгдэнхэй.

Эдэ хоолой программые бэелүүлхэдэ мелиораторнуудай ямар хубитаа оруулжа байһан тухай шэнжэлэн тайлбарилха гуйлтатайгаар ТАСС-ай корреспондент СССР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министрэй нэгэдэхи орлогшо П. ПОЛАД-ЗАДЕДЭ хандаһан байна.

«Главчерноземводстрой» подрядна эмхинүүдэй барижа дүүргэһэн Рязанска областиин «Мещерский» совхоздо тарялашад болон малшадай үрэ түгэсөөр ажаллахынь, амархынь тула бүхы эрхэ байдал байгуулагданхай. Коммунальна бүхы зүйлнүүдтэй 17 мянга гаран дүрбэлжэн метр нийтэ талмайтай байрын гэрнүүд ажахын һуури тосхондо баригданхай. 400 хүнэй һууритай клуб, һургуули, амбулатори, хүн зоной ажаһуудалые хангалгын пункт эндэ бии. 4 мянган гектар газар шэнэдхэн һайжаруулагдажа, үндэр байн ургасын ашa туһада үгтөө.

— России Хара бэшэ хүрьһэтэ нютагууд хараа биеэ болоһон түхэлтэй болгогдоно байна. Сибирь болон Алас-Дурнын зүгэй районуудтан, эндэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ программа бэелүүлэгдэжэ байна, — гэжэ министрэй нэгэдэхи орлогшо хэлэбэ. — Газар тарялангые шанаржуулан һайжаруулгата энэ программын гол зүйл болоно. Наймдахи табан жэлэй хугасаа соо «Главчерноземводстройн» подразделенинүүд 6 миллионһоо дээшэ гектарай уһалууриин ба хатаагдаһан газарые ашаглалгада оруулһан байха юм.

Мүнөө Хара бэшэ хүрьһэтэ зонын бүхы областьнуудта, автономито республикануудта түсхай шэглэлтэй 44 шэнэ совхоз байгуулагдажа байнхай. «Белорусский», «Ташкентский», «Киргизстан», «Дружба» болон бусад тэрэ тоодо ороно. Олон союзна республикануудай түлөөлэгшэд эндэ хүдэлнэ. Өөһэдынгөө нютагуудта газар дайдаяа шанаржуулан һайжаруулгын баян дүн дүршэлтэй болоһон тэдэнэр Хара бэшэ хүрьһэтэ зонын газарые үндэһөөрнь һайжаруулжа байна.

Шэнэ ажахынуудай баригдажа байгаашье һаань, тэдэнэй олонхид үндэр баян ургаса хуряана.

Туркмениин Һизыл-Арватска районой тарялашад сүл губида байгуулагдаһан полинууд дээрэһээ тэжээлэй ургамалнуудые хуряажа захалба. Амударья мүрэнһөө 1100 гаран километртэ малтагдаһан Каракумай каналай һабын татагданхай Каспиин далай шадархи талата нютагуудта уһалууриин томо ехэ шэнэ районон байгуулагдаа. Хлопок, тэжээлэй ба бусад ургамалнуудые тарихын тула мелиораторнууд хэдэн мянган гектарай элһэн губиие ашаглаһан байха юм.

— Узбекистанай, Казахстанай, Туркмениин сүл губинуудта, Таджикистанай нуга голнуудта шэнэ газарые үргэнөөр ашаглалга орон дотор хлопок үйлэдбэрилгые улам ехэдхэхэ арга олгохо байна, — гэжэ П. Полад-Заде тэмдэглэбэ. — Урда республиканууд мүнөө түбэй болон Европын хойто хубиин хүн зониие үрэ жэмэсээр, овощоор, виноградаар хангалгын гол бааза болгогдожо байнхай. Кукурузын оролһо үйлэдбэрилгэдэ тэдэнэй оруулдаг хубита мүн лэ дээшэлнэ. Энэ продукциие гүрэндэ ехээр худалдахын тула, мал ажалай тэжээлэй баазые үргэдхэхын тула уһалууриин нэмэлтэ нөөсэнүүд бэдэрэгдэнэ.

1966 онһоо хойшо Дунда Азида, Казахстанай урда хубида уһалууриин хүүшан түхеэрэлгэнүүдые һэльбэн шэнэдхэлгын хэмжээ ябуулгануудта 4 миллиард шахуу түхэриг гаргашалагдаһан байгаа. Энээнэй ашаар Амударья болон Сырдарья мүрэнүүдэй һаба һалаануудта оршодог ажахынууд хоорондын уһалууриин түхеэрэлгэнүүдэй ашаг үрэ нилээд дээшэлһэн байха юм.

Херсонско областиин мелиораторнууд энэ жэлэй уһалууриин хаһые электронно-тоолон тодорхойлолгын машинаар зохёогдоһон программаар хүдэлжэ эхилбэ. Прибор бүтээлгын министерствын мэргэжэлтэдэй туһаламжаар «Диспетчер» гэдэг АСУ Каховкын уһалууриин түхеэрэлгэдэ нэбтэрүүлэгдэн табигдаба.

— Уһалууриин гаргаһан багатай түхеэрэлгэнүүд[illegible] бүтээлгэдэ. Һалбариие [illegible] һото техникээр хангалгада олохон министерствэнүүд[illegible] албан зургаанууд хабаадана, — гэжэ П. Полад-Заде тэмдэглээ. — Жэшээнь, Су[illegible] на бүтээлгын промышленностиин министерствэтэй хамта бороо оруулдаг «Ку[illegible] бань» гэжэ бүтээсэ ехэтэй машина хабсаргагдаһан [illegible] гаа. Электронно [illegible] мышленностиин министерствэтэй, Электротехническэ промышленностиин министерствэтэй хамтын [illegible] граммаар бүтээгдэһэн [illegible] на түхеэрэлгэнүүд уһан[illegible] ажахы байгуулгада [illegible] нөөр хэрэглэгдэнэ.

Агропромышленна комплексые хүтэлбэрилхэ талаар [illegible] нээр байгуулагдаһан орг[illegible] нуудай бүридэлдэ мелио[illegible] тивна. Эмхинүүдэй хүдэл[illegible] рииие эмхидхэхэ гэшэ [illegible] удха шанартай байна. Т[illegible] дээ полинуудай ба ферм[illegible] лэй продукци үйлэдбэрил[illegible] ехэдхэлгэдэ, шанарыень [illegible] жаруулгада, эсэсэй үндэр [illegible] дүнгүүдые түйлалгада [illegible] лиораторнууд бүхы [illegible] сэеэ элсүүлхэ юм.

(ТАСС).

Москва.

ШЭНЭЛЭГДЭҺЭН ДАЙДЫН ШЭМЭ

Репортаж

Оройдоол дүрбэ-табан жэлэй саана Оронго тосхонһоо урагшаа нэмжыһэн үргэн талада бөөн-бөөнөөрөө ургаһан бургааһан, хонхор-ёнхор добо дошо газар харагдагша һэн. Тэндэ гол түлэб үхэр мал лэ бэлшээгдэдэг байгаа. Газарай тэгшэ бэшэ байһан дээрэһээнь багахан лэ талмайн ногоон түүбэрилэгдэжэ сабшагдадаг, намартаа эндэ об-тобхон үбһэнэй һүринүүд байгша бэлэй.

Мүнөө Баруун-Оронгын тала танигдахаар бэшэ болошоо. Хэрбээ самолёт дээрэһээ доошоо хараа һаа, энэ талые нишэ тиишэнь хээлэһэн уһалууриин һугамдал сэхэ олон һубаг ханаабууд, уһа хааха, табиха түхеэрэлгэнүүд газарай ямар нэгэ амидаралта һудаһанууд шэнгеэр үзэгдэхэл. Эндэхи тала бэшэ тээгүүрхидэ орходоо тад ондоогоор, үргэлжэ ногоорожо харагдаха юм. Олон жэлэй таримал ногоониинь һөөм үлүүтэй ута болошонхой, һэбшээ һалхинда эльбээргэтэн долгилжо байна.

— Хэдэн жэлэй саана эндэмнай «Бурводстройн» Ивалгын нүүдэл-оньһожоруулагдаһан колоннынхид ерэжэ, болдог дошо, хонхор-ёнхорыень тэгшэлээ, бургааһа шугыень сэбэрлээ, мүн газарыень оо-мөөгүйгөөр жэгдэлээ, хүрьһыень үндэһөөрнь һайжаруулаа юм. Газар уһалха арба гаран гол, гуша гаран жэжэ ханаабуудые татаа. Тэндэнь уһа хааха, табиха түхеэрэлгэнүүдые, түсхай шлюзүүдые тодхоо. Тиигэжэ 507 гектар газарые лиманна аргаар уһалха системэ баригдаа һэн. Бидэ эндэнь олон жэлэй ногооной үрэһэ тарязомди, — гэжэ ажахын ахамад мелиоратор Дымбрыл Цыбикнимаевич Мункуев хөөрэнэ.

Гол ханаабайнь даамба зубшаад саашаа ошобобди. Тэрэнэй хоёр тээгүүр тэбхэр-тэбхэр газарнуудта уһан ехээр гаргагданхай, сэлхыжэ, газарай нюрууе үргэлжэдэнь хушанхай харагдана.

— Сабшалангые иигэжэ уһалхадал, һайн ургаса гараха ёһотой ааб даа. Һэбхи хүнгэн хүрьһэтэй энэ газар уһые миин уужархиһандал, доошонь шэнгээнэ бшуу. Эндэхи бүхы талмай нэгэ дахин уһалагдаад, хоёрдохёо ундалуулагдажа байна гээшэ. Юрэдөө, ээдтэйнь ошожо хөөрэлдэе, — гээд, нүхэр Мункуев бидэниие саашань дахуулба.

Тээ саана тэбхэр хара газар дээрэ «Беларусь» тракторай хажууда гурбан хүн юушьеб хэжэ, сүлөөгүй хүдэлжэ байба.

— Энэ бүхы сабшалангые харууһалжа, уһалжа байһан луговодуудай ахалагша механизатор Александр Цыремпилов гээшэ, — гээд, тэрэ түргэн хурса харасатай, бушуу янзын хүбүүнтэй танилсуулба.

— Бидэ газараа уһалхынгаа хажуугаар, нүгөө тээгүүрнь үрэһэ тарижа байнабди. Һүүлшын хэдэхэн гектар үлөө даа, — гэжэ тэрэ хүбүүн хэлэнэ.

Абаһаар маргажа, үг-мэг гэжэ байхагүн, дуугарамгай, хүл хүнгэн, хүдэлсэ түргэн энэ залуу хүнтэй үдэшэгүй үнинэй танил шэнгеэр хөөрэлдэшэбэбди.

— Энэтнай һурхэйл һайн системэ гээшэ даа. Уһа гаргахын тула ямаршье машина, техникэ хүдэлгэжэ, тоһо, түлишэ галдажа байхагүй, эдэ хаалтануудые гараараа мушхажа нээгээд лэ уһа дуран соогоо гаргахаш. Харанагта, эдэ участогай ханаабуудһаа хажуу тээшээ гараһан олон соргонуудые. Тэдэнэй булагдатар гаргахадал, уһан газар дээгүүр жэгдээр тарадаг юм. Удаань энээнээ хаагаад, нүгөө участогые уһалжа орохош. Тиигэжэ бүхы клеткэнүүд ээлжээ ээлжээгээр уһалагдана, — гэжэ Александр Цыремпилов хөөрэнэ.

— Эндэһээтнай хэр ехэ ургаса гарадаг гээшэб? — гэжэ асуухатайм сасуу, тэрэ тодожо абаад, иигэжэ хэлэбэ:

— Нёдондо гол ханаабай баруун тээхи сабшалан дээрэ сибириин волоснец, костер безостый гэхэ мэтэ ногоо тариһан газарта хүнэй досоонь ороод харагдахаар бэшэ үндэр, үдхэн ургаса гараа юм. Ногоогоорнь сенаж дараха гээд, комбайнаар хадажа, үйлэ һабаяа үзөө һэмди. Агрегадууд хахалжа, урагшаа ябажа үгөөгүй. Гээлтэ гарахаяа һанаад, гараар сабшаха, зулгааха тооной ургасаяа арай гэжэ хуряагаа бэлэйбди. Мүнөө ногоониинь үшөө үндэрөөр ургаһан байха аад, сагай уларил хүйтэн байжа, гарасыень удааруулаа, — гэнэ.

— Энэ жэлдэ ургасаяа хайшан гээд һайнаар абаха гэжэ бодонот?

— Дан тиимэ һөөг бургааһан шэнги болотор ургуулхагүй, түрүүн ногооной хүнэй үбдэгһөө дээшэ болоходонь эртэ сабшаха һанаатайбди. Тэрээгээрнь эртын сенаж дараха, витаминтай ногооной гурил болгохобди. Тиигээд август, сентябрьда хэнзыень дахин сабшажа, үбһэн болгоходо баһал бага бэшэ ургаса абтаха ёһотой, — гэжэ Александр Цыремпилов хэлэнэ.

— Олон жэлэй ногоо тариһан сабшалан дээрэһээ үрэһэ сохижо абана гүт? — гээд асуубаб.

— Тэрэмнайшье аргагүй шухала даа. Энэ бүхы һайжаруулагдаһан газарта олон жэлэй ногоо тарихын тула үрэһэ бэдэржэ, аяар Алтайн хизаар, Шэтын область, мүн республикын районуудаар нилээд ябаа зон гүбдеэ. Одоол мүнөө өөһэдын үрэһэтэй болоожо амархамнай. Зарим үрэһэеэ ондоо ажахынуудташье худалдаха аргатан болохобди. Ногооной үрэһэн ехэ үнэтэй бшуу, — гэжэ ахамад мелиоратор Д. Ц. Мункуев хэлэнэ.

Баруун Оронгын бүхы 500 гаран гектар сабшалангые А. Г. Цыремпиловтэй хамта луговодууд Цырен-Доржо Бадмаев, Содном Макаров, Владимир Тудеевнов гэгшэд уһална. Эдэнэр газар дээрээ үхэр мал оруулхагүйн тула нарииваар харадаг, посхоод баридаг юм.

— Ургаса гансахан уһалууриин хүсөөр абтаха бэшэ ха юм даа. Тиимэһээ энэ жэлдэ бүхы газар дээрээ гектарай 2,5 центнер азотно үтэгжүүлгэ оруулаабди, — гэжэ луговод нэмэнэ.

Урдань эндэхи багашаг газарһаа гектарай миил 13—14 центнер үбһэн абтадаг байһан һаа, мүнөө бүхы талмайнь жэгдээр уһалагдадаг болоод, үрэжэлынь һайжаруулагдаад, гектарай эгээл доогуур абахада, 60—70 центнер ногоон сабшагдажа, сенаж болгогдохо гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 28—30 центнер эрхим шанартай үбһэн абтаха аргатай. Гадна нёдондо ногоо тариһан газарайнгаа ургасые энэ жэлдэ түрүүшынхеэ сабшахань. Тиигэжэ, хэрбээ, нёдондо эндэхи һайжаруулагдаһан сабшалангай 250 гектарайнь ногоо сабшаһан һаа, байгша ондо үшөө 200 гектарай ургаса хуряаха болоно. Энээнэй ашаар үнгэрһэн жэлэйхинһээ хоёр дахин ехэ тэжээл абтаха зэргэтэй. Һүүлэй жэлнүүдтэ Оронгын совхоздо тарялан, сабшалан, бэлшээри үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэри ехэ хэгдэнэ. Дунда гэжэ газарта һайжаруулагдаһан, уһалагдадаг 150 гектар тарялан дээрэһээ залуу хартаабхашан Жаргал Цыденов гектар бүриһөө 128 гаран центнер ургаса абаа.

Саашадаа Зүүн-Оронгодо үшөө 500 гаран гектар газар лиманна аргаар уһалха системэ бариха тухай хөөрэлдөөн боложо байна.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша механизатор А. Г. Цыремпилов (дундань) звеногой гэшүүдтэй ажалаа зүбшэжэ байна: сабшалан уһалагдахань.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.
Улаан-Үдын район.

УЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

МУЗЕЙ ЮУН ТУХАЙ ХӨӨРЭНЭБ?

Түүхын ба соёлой памятнигуудые хамгаалгын бүлгэмэй эхин эмхинүүдые байгуулха, бэхижүүлхэ талаар Түүхын ба соёлой памятнигуудые сахин хамгаалгын бүхэроссин бүлгэмэй Баргажанай районой отделени горитой хүдэлмэри ябуулаа, ябуулнашье.

Түбхын түрүүн идхан ойлгууламжын ба нийтын хүдэлмэри тушаа тогтолтой. Түүхын соёлой памятнигуудай гүнзэгы удха шанарые олониитэдэ ойлгуулха хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулагдадаг. Энэ талаар бүлгэмэй эдэбхитэд нютагай радиодамжуулгануудта, районой газетын хуудаһануудта олоной анхарал татамаар, һонирхолтой материалнуудые гаргадаг. «Баргажанай памятнигууд», «Забайкали эртэ урда сагта», «Буряад орон граждан дайнай үедэ» гэхэ мэтэ темэнүүдээр дүн хамта 195 лекци уншагдаа, хөөрэлдөөн үнгэргэгдөө. Эрхим лекторнүүд Полина Ивановна Чиркова, Людмила Яковлевна Зарубина, Галина Семеновна Семенова, Вильям Петрович Эдинг гэгшэдэй эдэбхитэй хүдэлмэриие тэмдэглэмээр.

Районоймнай дунда һургуулинуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ветерануудтай уулзалганууд, эрэлхэг зоригой хэшээлнүүд саг үргэлжэ үнгэргэгдэжэ байдаг. Оронойнгоо герой-городуудаар болон түрэл районойнгоо дурасхаалта газарнуудаар 220 экскурси үнгэргэгдөө. Тиихэдэ һурагшад республикымнай олонхи районуудһаа Баргажан ерэжэ, М. В. Кюхельбекерэй хүшөө дээрэ тэрэнэй дурасхаал ёһолоо һэн.

Памятнигуудые сахин хамгаалгын бүлгэмэй районно отделениин президиумэй гэшүүн, Пионернүүдэй байшангай методист Людмила Яковлевна Зарубина дунда һургуулинуудай музейн хүдэлмэриие эрхилжэ, олон шэглэлтэй ажал ябуулгада туһаламжа үзүүлдэг.

Энэ талаар Уланай дунда һургуулиин хизаар ороноо шэнжэлгын музейн хүдэлмэри тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэлтэй. Тус музей гурбан жэлэй урда тээ байгуулагдаа һэн. Энэ богони хугасаа соо районойнгоо һургуулинуудай болон колхозуудай түүхэ харуулһан баян материалнуудые, гэршэ документнүүдые, фото-зурагуудые суглуулжа шадаа. Хүдөө нютагаар ябажа, үхибүүд хада уулын шулуунай, минералнуудай, ашагта малтамалай зүйлнүүдые, ургамалнуудай суглуулбари, хүн зоной ажаһуудал тухай материалнуудые болон бусад юумэнүүдые ехээр суглуулаа. Музейн эдэбхитэд «Шэнэ барилгануудай нэгэ үдэр», «Байгаалиин нюусанууд», «Ленинэй нэрэ манай туг дээрэ» гэһэн планшедүүдые гаргахадаа, нютагайнгаа комсомолой түрүүшын эмхинүүдэй түүхэ харуулаа.

«Эхэ ороноо халуун амяараа хамгаалаа» гэһэн гол шэглэлтэй хүдэлмэриин үедэ һургуулиин хизаар ороноо шэнжэлдэг эдиршүүл совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй баатаршалгын зам, совет арадай баатаршалга, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда унаһан нютагайнгаа сэрэгшэд болон дайнай ветеранууд тухай материалнуудые бэдэрнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда Уланай сомонһоо 247 хүн мордоһон байна. Хатуу шанга байлдаануудые дабажа, тэдэнэй 14[illegible] ынь түрэһэн нютагаа бусаа юм. Баатарай үхэлөөр унаһан нютагайхидайнгаа нэрэнүүдые мүнхэлжэ, дайнд унаһан сэрэгшэдэй дурасхаалда зорюулан табиһан хүшөө дээрэ тэдэнэй нэрэнүүд алтан үзэгүүдээр аржытар һиилэгдэнхэй.

Һургуулиин музейдэ [illegible] най герой Гуржап Ванюшкеевич Очировай үндэр зэргэ олгогдонхой. Музей соо Очировай дурасхаалда зорюулагдажа, мэглэгдэһэн булан бии. Мүн лэ тэрэнэй хүшөө У[illegible] һууринда табигданхай. Очировай дайшалхы зам [illegible] музей соохи планшет [illegible] рэнэ. Тэрэниие уншахада [illegible] иигэжэ бэшэгдэһэн байна:

«Гуржап Ванюшкеевич Очиров Баргажанай районой Яарагта нютагта 1909 ондо түрэһэн юм. Үнинэй [illegible] рова сэрэгшэ үшөө 19[illegible] ондо, хитад милитаристнуудтай КВЖД шадарай [illegible] даануудай үедэ эрэлхэг [illegible] ригтойгоор тулалдаһан [illegible] гаа түлөө Дайшалхы Улаан Тугай орденоор шагнагдаа[illegible].

Тэрэнэй Смоленск [illegible] байхадань, Эсэгэ ороноо [illegible] гаалгын дайн эхилээ [illegible] Гуржап Ванюшкеевич [illegible] ленскын газар дайдада [illegible] тизанска отрядай коман[illegible] болоо һэн. Тиихэ үедэ [illegible] гой хүтэлбэрилдэг парт[illegible] ска оригада фашистнуу[illegible] нилээд ехэ хохидол [illegible] руулна гэжэ Г. В. Оч[illegible] вай бригадын дайшалхы [illegible] рэгүүд тухай Совинф[illegible] бюро мэдээсэлнүүдтээ [illegible] жуулагша һэн.

Гуржап Очиров ехэ [illegible] шэн, үсөөн үгэтэй хүн [illegible] Заримашуул шэнгеэр [illegible] гөө һайрхажа байгшагүй [illegible] лэй. Дайгаа дүүргэжэ, [illegible] гаа һүүлдэжэ, түрэһэн [illegible] тагтаа ерэмсээрээ, потр[illegible] кооперацида хүдэлдэг [illegible] һэн. Эндээл ажаллажа [illegible] тараа, тэрэнэй наһа [illegible] дань, юрын сэрэгшэ, [illegible] ажалшан шэнгеэр нют[illegible] хидынь хүдөөлүүлһэн [illegible] Харин дайнай үедэ Смо[illegible] щиныи ой модон соо [illegible] фашистнуудтай тэрэн[illegible] жа тэмсэһэниинь хожо[illegible] лэ тодороо бэлэй. Тиимэ[illegible] нютагайхидынь тэрэнэй [illegible] тизанска бригадын ко[illegible] дир ябаһан тухай ду[illegible] Гуржап Очиров манай [illegible] баатар хүбүүмнай гэжэ [illegible] омогорхолтойгоор дура[illegible] лыень мүнхэлһэн [illegible] Мүн Смоленщинэдэшье Г[illegible] Очировые Эсэгэ ороноо [illegible] гаалгын дайнай баатар [illegible] жэ хүндэлжэ байдаг».

Музейн бүхы хүдэ[illegible] риие Галина Семеновна [illegible] менова хүтэлбэрилдэг [illegible] рэ ехэ бэрхэ эмхид[illegible] хүмүүжүүлэгшэ юм. [illegible] зейн совет тэрэнэй ху[illegible] бэрилгэ доро бэдэрэлгы[illegible] дэлмэри урагшатай[illegible] ябуулна. Эндэ табигда[illegible] материалнуудые хара[illegible] олон хүн зон ерэдэг [illegible] Энээн тухай музейн [illegible] шаалай дэбтэртэ бэш[illegible] һэн мүрнүүд гэршэлнэ.

Мүнөө тус музейн [illegible] шүүд түрэл республика[illegible] гаа ойн баярта зорюу[illegible] һан выставкэ эмхидхэ[illegible]

Л. ПЕТРЕНКО,
ВООПИК-гай районо отделениин харюусалгата секретарь.

ТЭМСЭЛ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Оёорой совхоздо нуга сабшалан уһалха хүдэлмэри үргэлжэлһөөр. Эндэ бүхыдөө 2760 гектар сабшалан бии. Тэрэнэйнь 781 гектарынь уһалагдадаг юм. Мүнөө энэ талмай бүхыдөө нэгэ дахин ундалуулагдаад байна.

Нэгэдэхи болон хоёрдохи отделениинүүдтэ 340 гектар сабшалан бүлүүр станцинуудаар ундалуулагдаа. Мүнөө сабшалан уһалалга дээрэ бүлүүр 3 станци хүдэлгэгдэнэ. Тэрэнэйнь Тохойн отделенидэ хоёрынь табигданхай. Эндэ уһалагшад Александр Аверьянов, Дмитрий Федотов гэгшэд нилээд амжалтатай. Гурбадахи Оёорой отделениин бүлүүр станциие дүршэлтэй машинист Сандуй Бадмаев үдэр һүнигүй хүдэлгэнэ.

Үшөө газар уһалалга дээрэ совхозой луговодуудай 13 звено табигданхай. Эдэнэр голой уһые һубаг ханаабуудаар урадхуулан, өөһэд өөһэдынгөө газарые уһална. Илангаяа Дэдэ-Торнин луговодууд Сайнцак Аюшеев, Цыбан Жалсанов, Буда Банзаракцаев, Дымбрыл Дашиев гэгшэд шалгарна. Иигэжэ тус ажахынхид ерэхэ ургасын түлөө тэмсэл үргэнөөр ябуулна.

М. ГАЛСАНОВ.
Зэдын район.

САБШАЛАН УНДАЛУУЛАГДАНА

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговодууд Барханай тарялан, нуга сабшалан болон бэлшээриие һайжаруулха талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна. Эндэ газар уһалалга дээрэ 6 бүлүүр станци үдэр һүнигүй хүдэлгэгдэнэ. Эдэнэй хүсөөр мүнөө 1300 гаран доболиг газар ундалуулагдаа.

Туяагай сабшалан дээрэ И. С. Хоргановай даадаг луговомелиоративна бригадын гэшүүд ажаллана. Тракторист Б. Е. Галсанов, машинист Ж. Э. Будаев гэгшэд һайнаар хүдэлжэ, ерэхэ ургасын хойноһоо оролдолго гаргана. Һүүлэй дүнгөөр эдэнэр бүхыдөө 110 гектар газар ундалуулба. Тус бригадын коллектив июниин 15 болотор габшагай гурбан һарын туршада бэелүүлхэ түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхын хойноһоо тэмсэл үргэнөөр ябуулна.

Т. БАДМАЕВА.
Хурамхаанай район.

„МҮНХЭ СЭСЭН БАЙГААЛИМНАЙ ҺАЙХАН...“

Мүнөөдэр — Оршон тойронхи байгаалиие аршалан хамгаалха бүхэдэлхэйн үдэр

Сэлгеэхэн Сэлэнгын уудамда
Сэнхирлэн харагдаал хизаарни,
Сэсэг набшаар дэлгэхэдэн,
Сэбэрхэн дангиные һануулнал.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АЛТАН ЗАХЯА

Агуу Октябриин рево- …нэй вождь В. И. Ле- …н хүдэлмэринүүд соо, …ет засагай байгаали …лай Декредүүд соо оршон тойронхи байгаали …гаалха талаар тодор… хэмжээнүүд, захяа …баринууд үгтэнхэй юм. …И. Ленинэй гар табилгатай эдэ документ…эй үндэһөөр байгаа… хамгаалха тухай Хуу…уд баталагдан абта… гээшэ.

…т засагай түрүүшын …дһээ В. И. Ленин … хамгаалха талаар …, түсэбүүдээ бодо…белүүлжэ эхилһэн юм. …түрүүн «Газар тухай …» гар табяа һэн. … байгаалиин бүхы …д бүгэдэ арадай … ороо бэлэй. 1918 …февраль һарада В. И. … Я. М. Свердловтой …зарые общественна мэ… болгохо тухай» Хуу…араа табяа һэн.

… оной апрелиин 5-да … Комиссарнуудай Со…дэлмэришэдэй, таряа… ба солдадуудай де…дай Советүүдтэ В. И. … гар табилгатай хан…абаа бэлэй. Эндэ ой … баялиг ашаглаха ту… ажахынуудай кадр…тухай онсо заагдаһан «Бүхы Россида ой … мэргэжэлтэд тон … Үндэһөөрөө сэгнэлэг…мэтэ хооһорһон ой … участогууд дүүрэн.

Эдэ зобоһон газарнуудта һөөг, модон һуулгадаха ёһотой. Ажалшан арадай ашада туһада ха юм. Бүхы ойнуудые бүридэлдэ абаха, ой бүхэн тухай тодорхойгоор бэшэхэ, ажахынуудые байгуулха шухала. Ой модон хадаа тосхон һууринуудай, уезд болон губерниинүүдэй, областьнуудай мэдэлэй зоори бэшэ, харин бүгэдэ арадай баялиг мүн».

1918 оной майн 30-да «Ой модон тухай гол Хуули» хүн зоной анхарада тушаагдаһон юм. Ленинэй болон Свердловой гар табилгатай энэ Хуули 120 статьяһаа бүридэнхэй һэн. Ой модо ашаглаха тухай ба ойн ажахын урда табигдаһан олон асуудалнууд гүнзэгыгөөр харагдаа һэн.

В. И. Ленин ороной байгаалиин бусадшье баялигууд тухай бодомжолдог байгаа. Гол мүрэнүүдэй ариг сэбэрые сахилгын, загаһа олошоруулгын, газарай үрэжэл һайжаруулгын, олзоборилогдодог ангууд ба шубуудые харууһалалгын, эм домто аршаануудые тэрэ зандань үлөөхэ гэһэн ба бусадшье асуудалнууд революциин вождиин хараһаа гарадаггүй байгаа. 1919 оной майн 29-дэ агнуурийн дүримүүд тухай түрүүшын саг зуурын тогтоол баталагдан абтаа һэн. Харин 1920 оной июль һарада Ленинэй гар табилгатай «Агнуури тухай» Декрет толилогдоһон байна. Агнуурые олзоборилхо ба хамгаалха талаар дүримүүд баталагдаа һэн.

Гүрэнэй заповеднигуудые байгуулха тон шухала байгаа. Агнуурые тоо бүридэхэлдэ абаха, научна заабаринуудые үгэхэ, байгаали хамгаалха асуудалнууд онсо харагдажа үзэгдэһэн. 1919 оной апрель һарада В. И. Ленинэй заабараар эгээл түрүүшын заповедник Волго мүрэнэй адагта, Астраханиин эмхидхэгдээ һэн.

Байгаали гүрэнэй заповеднигуудые (мүнөөнэй Баргажанай) байгуулха тухай тогтоолдо 1921 оной январьда В. И. Ленин гар табиһан юм. Мүнгэ зоори энээндэ таһалһанай хэрэггүй гэжэ тэрэ заадаг һэн: «Хэдэн зуун миллионие гамнаха, харамлаһанай түлөө хэдэн миллиард түхэригэй хохидолдо орохобди».

Эрдэм, техникын түйлалтануудта заагдаһан хэрэгтэй байгаа. 1921 оной апрелиин 11-дэ ВЦСПС-эй урда үгэ хэлэхэдээ, тэрэ ингэжэ тэмдэглээ һэн: «Түүхэй эдэй газарые хамгаалхын тула эрдэм, техникын дүримүүдые дүүргэлгэ ба сахилтые түйлаха зэргэтэйбди».

Сэсэн мэргэн эдэ үгэнүүд ямаршье сагта гүнзэгы удха шанараа алдаагүй, алдахашьегүй.

Жэшээнүүдые дурдая. Хоридохо зуун жэлэй эхээр сайгаууд үндэһөөрөө тайраган хосорхо хэрэгтэй хүрэһэн һэн. Юуб гэхэдэ, хайра гамгүй хюдалагдаг байгаа бшуу. Совет засагай тогтоогдоһоной удаа эдэ амитад гүрэнэй хараа харууһан доро абтаа, Казахстанай болон Астраханиин тагуйнуудаар һүргэжүүлэгдээ. Сибириин тайгын шэмэглэл, үнэтэй сэнтэй хообэри зоолэн арһатай булганай саашанхи амидаралда мүн анхарагдаа. Уһанай боо бор, хандагайнуудые агнаха хориглоо һэн. Мүнөө Буряадта жэл бүри 7 мянгаһаа дээшэ булган олзоборилогдоно. Ушахоорондын аукцион эрхим шанартай арһатай гэжэ сэгнэгдэдэг гэшэ.

Арюун тунгалаг, дабһагүй уһаараа, хоморой шухаг амитад болон загаһадаар түби дэлхэйдэ мэдээжэ болоһон Байгал далайе хамгаалга бүгэдэ арадай хэрэг болонхой. 1969, 1971, 1977 ондо парти, правительствын эгһөө гурбан тусхай тогтоол баталан абтаа һэн. Эдэ тогтоолнуудые хараада абан, далай шадархи ой модо хамгаалха, модо һөөгүүдые һуулгаха хүдэлмэри нилээд ургэдхэгдөө. Гүрэнэй заповеднигууд олошоруулагдаа. Байгаали хамгаалгын бусадшье хэмжээнүүд абтаһан.

Гэхэтэй хамта оршон тойронхи байгаалида зээн бусааршан хандалтын жэшээ али олон дурдамаар. Иимэ хандалга тухай К. Маркс һэргылэн хэлэһэн байдаг: «Байгаалиин хуулитай зохилдуулагдаагүй хүнэй хүсэл гансал хохидол асардаг гээшэ». Оршон тойронхи хүбилгаха тухай асуудал дайрахадаа, В. И. Ленинэй хэлэһэн «Байгаалиин хүсэнүүдые хүнэй хүдэлмэрээр һэлгэжэ болохогүй».

М. ШАРГАЕВ, ССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай лабораториие даагша, биологиин эрдэмэй кандидат.

…ологиин эрдэмэй кандидат, Буряадай хүдөө ажахын …удай доцент Иннокентий Алексеевич Старковой нэрэ … мэдээжэ юм. Хизаар ороноо шэнжэлгын төмэр …номуудай автор гээшэ. Гадна Буряадтамнай амидар…бүүд тухай мэдэсэ олоной дунда дэлгэрүүлдэг. …Старковой үүсхэлээр зооинженерэ факультедтэ бай… хамгаалгаар лекцинүүд уншагдадаг болоһон юм. …15 жэлэй туршада эдэ хэшээлнүүд саг үргэлжэ ун…жэ байнхай. Сүлөө сагтаа, амаралтын үдэрнүүдтэ …дэй студентнэр ой тайга руу аяншалхаяа гарадаг. …адай, ургамал ногооной амидаралтай дүтөөр танил… хулгайгаар агнуури хэгшэдые бариха, мүн ой соо га… түймэр унтарааха хэрэгтэ хабаадалсадаг байна. …ультедтэ зоологическа музей байгуулагданхай. Энэмнай И. А. Старковой оролдолгын аша үрэ мүн.

…ГАЙ ДЭЭРЭ: И. А. Старков студентнэртэй суг.

Ф. СОРОКИНОЙ фототекст.

«СССР-эй ЭРХЭТЭД БАЙГААЛИИЕ ГАМНАХА, БАЯЛИГУУДЫЕНЬ АРШАЛАН ХАМГААЛХА УЯЛГАТАЙ»

(СССР-эй Конституциин 67-дохи статьяһаа).

ҺАЛБАРАН НОГООРОГ ЛЭ

Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалгын Бүхэдэлхэйн үдэр июниин 5-да соносхохо гэһэн шиидхэбэри 1972 ондо Стокгольмдо болоһон ООН-ой конференци дээрэ абтаа һэн. Совет орон доторнай энэ үдэр 1974 онһоо тэмдэглэгдэжэ эхилээ.

Улаан-Үдын Октябрьска районой олониитэ түрэл хотоёо болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ эдэбхитэй хабаадалсана. Тиимэһээл предприятинуудта, һуралсалай эмхи зургаануудта энэ үдэр тухай үргэн хөөрэлдөөнүүд болоо, лекцинүүд уншагдаа.

Хэдэн дабхар һаруул томо байшангууд, шэнэ кварталнууд урган бодонхой. Анхан нарһан тужын нэмжыһэн газарта мүнөө хүн зон олоороо ажаһуугша гээшэ. Гэбэшье эдэ кварталнууд хэды гоёор харагдабашье, сэсэрлиг модоор шэмэглэгдээгүй һаа, үзэмжэгүйл гээшэ. Модон, һөөгүүд сэбэр агаарай нөөсэ байхаһаа гадна нюдэ баясуулдаг шуу. Май һарын 14-дэ, 21-дэ субботнигууд үнгэргэгдэжэ, шэнэ кварталнуудта ажаһуугшад ногооруулгын хүдэлмэри ябуулаа. Олон хүн хабаадалсаа. Голхоролтойнь гэхэдэ, юрэдөөшье энээниие анхардаггүй зон ушарна. Жэшээлхэдэ, Жердевэй үйлсын 120-дохи, 112-дохи гэрнүүдтэ ажаһуугшад сооһоо гансал наһажаал хүнүүдынь модо, һөөг тарилсаа, харин залуушуулынь хажуу тээ үлэшөө. 112-дохи гэрэй ара талаар 1 гектар талмайда нарһан модон ургадаг юм. Энээнээ тойруулан, хашаа, хорёо барлаад, модо, һөөг нэмэжэ таряад, харууһалаа һаань, амаралтын зохисотой газар болохо байгаа бшуу.

Ургамал модоор хомор, хооһон шахуу газар дайралдадаг байна. Жэшээлхэдэ, мелькомбинат шадархи үйлсэ гудамжа иимэ байдалтай. Хэрбээ эндэхи хилээмэнэй баазын, талханай продуктнуудай-комбинадай, механико-технологическа техникумэй, 12-дохи дунда һургуулиин коллективүүдэй хүсэе нэгэдүүлэн, ногоорулгын хүдэлмэри ябуулаа һаань, модо һөөгүүд зунай сагта пэшыгэ һалбарха һэн аабза.

Гадна барилгашад заримдаа тодхор ушаруулна. Заһабарилга-барилгын 2-дохи управлениин хүдэлмэришэд Бабушкинай үйлсэдэхи 20-дохи гэрэй газаа талые заһабарилжа байха үедөө 3 модо, 12 һөөг сабшажа хюдаһан байна.

Промышленна ба коммунальна предприятинуудта уһанай нөөсэ гамтайгаар ашаглаха талаар районно харалгын комисси хүдэлдэг юм. Энэ комиссиин шалгалтын һүүлээр олон дутагдалнууд элирүүлэгдээ. Жэшээлхэдэ, талханай продуктнуудай комбинадай коллектив һара бүридөө 24—26 мянган кубометр сэбэр уһа үйлэдбэридөө хэрэглэдэг аад, уһа хэмжэдэг аппаратура тодхоогүй зандаа. Главбурятстройн 1-дэхи гараж 260 автомашинатай аад, эдээнээ угааха тусхай газаргүй. Мяха-консервын комбинадай гараж болон шэнгэн түлишэ, түрхисын склад Үдэ голой санитарна зоно соо баригданхай гэжэ мэдээжэ. Теэд эндэ нефтепродуктнуудай үлэгдэл хайша хэрэг адхагдана.

Гэхэтэй хамта, манай хүдэлмэридэ һайшаалта дүнгүүд эһала бии. Нарин сэмбын, мебельно-модо болбосоруулгын комбинадуудай, хэлхээ холбооной электротехникумэй, республиканска больницын, 32-дохи дунда һургуулиин коллективүүд байгаали хамгаалха талаар нилээд оролдосо гаргана. Харуулан ойлгуулгын зүйлнүүд хэрэглэгдэнэ, ойлгуулмжын хөөрэлдөөнүүд олоор үнгэргэгдэнэ.

Байгаали хамгаалгын эхин эмхинүүд олон газарта байгуулагдаагүй зандаа. Жэшээлхэдэ, «Бурятkоммунэнерго» нэгэдэлдэ, Главбурятстройн 1-дэхи автобазада, 34-дэхи мостоотрядта болон бусадшье предприятинуудта энэ шухала асуудалые хэрэгсээдэггүй юм.

Хайша хэрэг иимэ хандалгада саашадаа эсэс табихын тула эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэриие үргэдхэхэмнай шухала. Городоймнай шэнэ кварталнууд ургамал сэсэгээр бүрхөөгдэг лэ!

Ф. ХАЛТАГАРОВ,
байгаали хамгаалгын бүлгэмэй Октябрьска районно Соведэй түрүүлэгшын орлогшо.

Булат ЖАНЧИПОВ

БҮТҮҮ НЮТАГАЙМ ГОРХОХОН

Хоймор ехэ хүбшэтэй
Хойто-Асын шэбэрһээ
Бүүехэдэжэ мүндэлнэш,
Бүтүү нютагайм горхохон.
Түглэ, шугын гүн соогуур
Тэршээ долгёо салгидхаад,
Булгяа зээрэг унаганшууш,
Бүтүү нютагайм горхохон.
Нажарай намдуу
һүнинүүдтэ
Нааршаан шамаяа
соносоходом,
Хангай Бүтүү нютагаймни
Хабатай суурнан бэлэйлши.
Мүнгэлиг дэншээ нюруу
дээрэш
Мүшэдүүдээ һүниин
адхахада,
Сардамал одон
тоборюулгатай
Сахаригаар шэдэлдэг
бэлэйлши.
Намаалиг эрьенүүдш
жэмэсүүдээ
Нарихан тохойдош
надхуулжа,
Амидаралта дуһалайш
һүлдэдэ
Аалин дуугай һүгэдэдэг.
Сууряаеш холоһоо
дууряажа,
Сортоотойгоор буухиран,
Урматай ерэдэг габшагай
Үндаа хүрэһэн хандагай.
Уужамхан талаараа
мэлмэржэ,
Утахан замдаа
гарахадашни,
Сэнхирхэн сэсэгүүд
дэльбээрээ
Сэлгеэндэш далладаг
…эбтэйгээр.

ҮДЫН ХАЛУУН

Галта элиһээр
Газар гэтээ наран,
Үдын халуун...
Ойгоод дуугай талам.
Хангил ууладай
Хабшал бариһан Тэмээн
Хүбшын голой
Һэбшээ наашань эльгээ...
Эхэ таладаа
Эльгэлхэдэжэ ургаһан,
Эдиршүүлэй
Элэг зугаа сэсэгхэн —
Нямняа баабай
Нэхы шаргал толгойгоо
Һэрюусүүлжэ
Һэбшээ таашаан һалганаа.

ЭНХИР ХАСУУРИ ЭНГҮҮХЭН

…техникын хурдан түргэнөөр хүгжэхэ үедэ хүн зо…шида үзүүлдэг нүлөөн бүри үргэдэнэ гээшэ. Тии…он тойронхи байгаалиие тэрэ зандань үлөөхэ, тү…ень доройтуулан хубилгахагүй гээшэ мүнөөдэрэй …алгонуудай нэгэн юм.

…Буряад орондомнай байгуулгынгаа, бүридэлэйнгөө, …а талаар хоморой тоодо ородог 150 үзэсхэлэн …рүүлэгдэнхэй. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй …тогтоолоор 60-иинь байгаалиин памятнигууд гэ…ргдэнхэй. Эдэнэй тоодо геологическа 18, уһанай …рэй суг) 31, зоологическа 3, ботаническа 2, бай…үүдтэ 3 нэрэ ороно.

…ин памятнигууд сооһоо эм домто шанартай ар…е онсолон дурдамаар юм. Жэшээлхэдэ, Хүшэгөө…ын, Гааргын, Нилово Пустыниин, Шумаагай, Фро…он бусадшье аршаанууд ганса Буряад орондо бэ… үргэн орон соогуурнай мэдээжэ болонхой бшуу. …отокель, Колок, Сурхайта, Таглиин, Хираанай нуур…ай харууһан доро абтанхай.

…жарлуулма, жэгтэй байгуулгатай геологическа па… ямаршье хүнэй анхарал татадаг, Уточкина пад…аһан байхат. Эндэмнай 60 ондоо минералай, ха…онуудай бүридэл бии юм. Огторгой дорохи «геол… музей» гэжэ нэрлэгдэдэгынь гайхамаар аал? Тии…й, Итанцы, Боярский болон Береговойгоор ябаа …урдын ургамал ногооной, ан амитадай үлэгдэл …соогоо дабхасуулан «хадагалһан», хажуу тээһээ … мэтэ байгуулгатай налуу хэлтэгы газарнуудые …зытын ба Хулуудын шурдан хуураһан известня…урдын ан амитадай ургамал, ногооной амидара… мэтэ юм.

…удай мэдэлэй зарим участогууд байгаалиин па… гэжэ мэдэрэгдэнхэй. Жэшээлхэдэ, Кокориной …заказнигай хүхэ дэглынүүдэй амидардаг Гильбэрын …памятнигуудай бүридэлдэ оруулагданхай юм. Кабан…заказнигта дулаан оронһоо ниидэн ерэдэг шубуудай … бишыхан аралханууд ба татуур һалаанууд, Ал…Ацульскын заказнигуудта тарбаганай ба шандагач …амидардаг газарнууд илангаяа шанга харууһан до…ай.

…газарта ургадаг, эртэ урдаһаа хойшо мэдээжэ ур…й «хуби заяан» тушаа һаналаа табимаар. Буряад…5 янзын ургамал СССР-эй хүдөөгэй ургамалнуу…н дэбтэртэ» оруулагданхай. Тодорхойлон нэрлэ…ли, мегадения, орхекрыльник, бородения, мин… нэрэнүүдтэй. Харамтайнь гэхэдэ, Түнхэнэй районой һуурин шадар ургадаг байһан мегадения харгы …үедэ огтолон хюдагдашоо һэн. Выдринная, Оси…нуудай адагта сэнхир хасууринуудай ургадаг участ… юм. Снежная голой адагта, Байгал нуурай урда …шадар 2,5 метр бүдүүн һалбагар улянгирнууд …ргадаг. Сэлэнгэ мүрэнэй адагта бишыхан аралнууд …бүриин үлир нюдэнэй үзэмжэ болодог.

…нюруугай һонирхолтой түхэл дүрсэтэй участогуу…нэд шэнжэлэн үзэдэг. Верварина Гора, Санный …-Куналей гэһэн археологическа памятнигууд мэ…донхой.

…үедэ байгаалиин памятнигуудые элирүүлхэ талаар …үргэлжэлүүлэгдэһээр. Иимэ газарнуудта тусхай …зохёогдон тодхоогдонхой.

…энэмнай хүдэлмэримнай эхин шатань гээшэ. Гол …ай хадаа памятнигуудые бодотоор хамгаалга мүн …колхоз, совхозуудай, лесхозуудай, арадай депута…районно ба нютагай Соведүүдэй түлөөлэгшэд бай…памятнигуудай түлөө харюусалгатай юм. Эндэ модо …эр хахалха, шэнэ харгы бариха, эм домто урга…суглуулха, бог шорой хаяха болон бусадшье ажал…нуудые ябуулга хоригдонхой.

…ин памятнигууд национальна баялигнай мүн. …гын, научна удха шанартай, гоё һайхан мэдэрэл …тула хэтын сагта анханайнгаа түхэл янза үлөөхэ …ай харууһан доро байһан сэнхир хасуури сэн…

А. ИМЕТХЕНОВ,
геолого-минералогическа эрдэмэй кандидат.

Тоо, баримтанууд

Республикын байгаали хамгаалха бүлгэмэй зэргэдэ 232 мянган гэшүүн тоологдодог. Тэдэнэй гуроанай хоёр хубинь пионернүүд, һурагшад, студентнүүд ба залуу хүдэлмэришэд юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республика доторнай һургуулиин лесничествэнүүдэй үүргэ нилээд дээшэлээ. Һургуулиин 150 лесничествэдэ нэгэдхэгдэһэн 5000 гаран эдир хүбүүд, басагад ой модо хамгаалгада, тэрэниие тарилгада эдэбхитэйгээр хабаадана.

Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай биолого-химическэ факультедэй дэргэдэ байгаали хамгаалха дружина байгуулагданхай. Жэл бүри эндэ «Студентнүүд ба байгаали хамгаалга» гэһэн асуудалаар научно-практическа конференцинүүд үнгэргэгдэдэг.

Байгал-Амарай түмэр зам шадархи ой модо, ан амитадай аймагые хамгаалха зорилгоор горитой хүдэлмэри ябуулагдана. Северобайкальскда, Гоуджекитдэ, Уоянда, Кичерэдэ оршон байгаалиие хамгаалха комсомольско тусхай отрядууд эмхидхэгдээ.

АРЮУН БАЙГ!

СССР-эй Конституци болон КПСС-эй Программа соо оршон тойронхи агаар, уһа хамгаалгын асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагданхай. «Байгаали хамгаалгые шангадхаха ба байгаалиин баялигуудые ашаглалгые һайжаруулха тухай» тогтоол 1972 ондо КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаа һэн. Оршон тойронхи агаарые ариг сэбэр байлгаха тушаа тодорхой тодо заабаринууд энэ тогтоол дотор бии юм. Илангаяа үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдые — хорото газ, тооһо шүүрдэн абадаг аппарадууд болон түхеэрэлгэнүүдэй ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ гол анхарал хандуулагдаа.

Оршон тойронхи агаарые хамгаалха тухай хуулиин гараһанай удаа энэ талаар хүдэлмэри нилээд һэргээгдэһэн байна. 1980 оноойхитой сасуулхада, хорото газ шүүрэн баридаг 114 шэнэ түхеэрэлгэ тодхоогдоо. ГОУ түхэлэй 33 түхеэрэлгэ ашаглалгада тушаагдаа. 21-иинь һэльбэгдэн шэнэлэгдээ. 88-иинь заһабарилагдаа. Хамта дээрээ 114,4 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэгдэһэн байна.

Гэбэшье олон предприятинууд иимэ түхеэрэлгэнүүдээр гүйсэд хангагдаагүй зандаа. Тодхоогдоһон түхеэрэлгэнүүдэй ашаг үрэнь ушөөл бага. Хүдэлмэринь бодотоор хинагданагүй. Жэшээлхэдэ, нарин сэмбын комбинадта, шэлэн заводто, Хоронхойн, Шулуутын холимог тэжээлэй ба гэр барилгын комбинадуудта, Бурятцелинстройн предприятинуудта иимэ үзэгдэл ушарһаар. Үе-үе болоод, тусхай шалгалтануудые үнгэргэдэгбди. Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводто 64 түхеэрэлгын 10-иинь эбдэрэнхэй, шэлэй заводто 17-ной 5-иинь, гэр барилгын комбинадта 18-най 11-иинь хүдэлгэгдэхэеэ болинхой. Техническэ муу байдалда ороһон түхеэрэлгэнүүдтэй предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ нэгэнтэ бэшэ һануулга хэгдэһэн, шанга эрилтэ табигдаһан байха юм. Гэбэшье ямаршье хэмжээ абадаггүй, шүүмжэлэл анхардаггүй хүтэлбэрилэгшэд дайралдадаг.

Һүүлэй хэдэн арбаад жэлэй туршада агаар илангаяа ехээр бузарлагдана. Гансашье мүнөө үсын бэшэ, мүн ерээдүйн хүн зоной бэеын элүүр энхэдэ энэмнай муугаар нүлөөлхэ бшуу. Промышленна үйлэдбэриие хүгжөөхэдөө, хажуугаарнь сэбэрлэлгын тааруу түхеэрэлгэнүүдые саг болзортонь тодхоохо, зүбөөр ашаглаха, хүдэлмэриинь хинан шалгажа байха хэрэгтэй бшуу. Үгыл һаа, дахяад хэзээдэшье заһашагүй, халагламаар байдалда оромоор ха юм.

Агаар, уһан өөрын аргаар сэбэрлэгдэдэг гэһэн эрдэмтэдэй нэгэ бодомжо бии. Теэд энэ арга боломжонь заха хизааргүй бэшэ ха юм. Тиимэһээл тунгалаг сэлгеэн, арюухан агаарнай хүнүүдэй туһаламжые «эринэ» бшуу.

К. ГАВРИЛОВА,
агаарые сэбэрлэхэ талаар Буряадай региональна инспекциин начальник.

ЗОРИЛГОМНАЙ ТОДО

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба профсоюзуудай областной соведэй үүсхэлээр 1981—1982 онуудта уһанай нөөсэнүүдые хамгаалха, гамтайгаар ашаглаха талаар харалга республика доторнай соносхогдоһон юм. Промышленна олон предприятинууд энэ харалгада хабаадалсаа. Дүнгүүдэй гаргагдахада, манай СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат илагшадай тоодо ороһон, хоёрдохи шатын дипломоор шагнагдаһан байна.

Комбинадта сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые заһабарилга, һэльбэн шэнэлэлгэ саг болзортоо үнгэргэгдөө. Үйлэдбэридэ хэрэглэгдэһэн уһанай сэбэрлэгдэһэнэй удаа муухай үлэгдэлынь тусгаар талмайнуудта адхагдана. Һайшаалтайнь гэхэдэ, уһа абадаг үрэмдэлгын түхеэрэлгэнүүдтэ уһа хэмжэдэг приборнууд тодхоогдоо. Предприятиин хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд саашадаашье сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлмэриие һайжаруулхаар хүдэлмэри ябуулха юм.

Манай район Байгал нуурай уһа хамгаалгын зонодо оролсодог. Тиимэһээл Зэдэ голойнгоо эрьеэр бог шорой хаяха, хубиингаа, мүн гүрэнэй транспорт урасхал уһанда угааха ябадалнуудые огто хорихо ёһотойбди.

«1981—1985 онуудта ба 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» соо байгаали хамгаалгада онсо анхарал хандуулагдаһан байна. Манай хадата, тайгата нютагай ехэнхи хубиинь ой модон эзэлдэг. Тиимэһээ ой тайгынгаа хэшэг баялигые зүбөөр хэрэглэхэ ёһотойбди. Һөөг мододойнь олон һаа, булаг, горхонууднайшье шэргэхэгүй бшуу.

Орон доторнай байгаали хамгаалгаар үргэн дэлисэтэй хүдэлмэриин ябуулагдажа байхада, манайшье зорилгонууд эги тодо болоно бшуу.

Б. ОЧИРОВ,
байгаали хамгаалгын бүлгэмэй Захааминай районой соведэй түрүүлэгшэ.

ТОМО ХҮХЭ БУХА

Элдэб түрэлэй хүхэ буханууд Буряадтамнай олон юм. Тэрэ тоодо томо хүхэ буха, московко, лазоревка болон ута һүүлтые нэрлэмээр. Нэгэ һуурин шадар үбэлдөө хэды хүхэ буха амидарнаб гэжэ мэдэхын тула туршалга хэһэн байнабди. Хүдөөгэй һургуулиин 5-дахи классай һурагшад 30 тэбшэ дархалжа, эдэ шубуудые хооллуулаа һэн. Тиин дунда зэргээр 60—80 хүхэ буха бүридэлдэ абтаа бэлэй. Зарим һууринда 20—30 дайралдаа. Игэжэ бодоод үзөө һаамнай, республика доторнай эдэ жэгүүр далитанай тоо нилээд олон шуу.

Үбэлдөө һуурин газарта дүтэ ниидэн ерэдэг. Богонихон зайда нэгэ дээшээ дэгдэн, доошоо добин, дэрбэгэнэн ниидэдэг юм. Далинуудынь богони, гэбэшье, модо, һөөгүүд соогуур ниидэхэдэнь зохид. Шуран хүдэлсэтэй, хурса һабарнуудаараа модоной мүшэртэ бүхөөр бажуулдан һуудаг.

Намарай октябрь-ноябрь һаранuудта, хүйтэнэй захалха үезр һуурин шадар бии болоод, апрель—майн үезр уурхайгаа түхеэрхээ ой модон руу ниидэн ошодог. Эдэмнай гол түлэб томо хүхэ буханууд гээшэ.

Үбэлэй сагта томо хүхэ бухануудд бэрхэтэй байдалда ородог. Үдэрэй богонидо хоол бэдэрэн, оложо үрдидэггүй, Мүльһэ, саһаар оршон тойронхи дууһан хушагдана ха юм. Тиимэһээл шубуудые хооллуулха хэрэгтэй. Бэлэдхэл мүнөөнһөө эхилхэ хэрэгтэй. Тайбарилая. Огородто наран сэсэг гү, али обёос, шара будаа таряа һаатнай, хүйтэнэй сагта үрэһэниинь шубуудта хоол болохо бшуу. Түүхэй өөхэндэ, мяханда шубуухайнууд онсо дуратай.

Томо хүхэ бухануудд хүнүүдһээ огто айдаггүй. Альган дээрэһээ ехэл ханалтатайгаар эдеэ хоолой зүйл түүжэ эдидэг. Түнхэнэй районой Аршаан курорт шадар хүхэ бухануудд һүүлэй үедэ илангаяа олон болонхой. Юуб гэхэдэ, эндэ амарагшад шубуудые саг үргэлжэ хооллуулдаг заншалтай болонхой.

Үбэлэй һүүл багаар, хабарай эхеэр хүхэ бухануудд ойн оршондо дэгдэн ошоһоной удаа хонгёо дуугаа зэдэлүүлдэг. «Ци-пи, цици-пи, цици—дюпить» гэжэ эшхэрсэгээн һагад шангаар дууладаг юм. Тоншуулай бэлдэһэн хүнды соогуур, модон барилгануудай забһарта уурхайгаа түхеэрдэг. Мүн үхибүүдэй дархалһан байрануудта уурхайлдаг.

Зунай туршада хүхэ бухануудд хоёр дахин үндэгэлдэг. Тиин 16—18 дальбараахайнуудые тэнжээдэг. Хорхой шумуулаар, аляаһа эрбээхэйгээр тэдэнээ хооллуулдаг. Хүхэ буха зунай туршада үрэ жэмэстэ 20 модоной хорото шумуул хюдадаг. Томо хүхэ буха иимэ түхэлтэй гэбэл: бэеынь доодо тала шара, нюрганиинь ногооботор, һүүлынь ба далинуудынь сэнхир хүхэнүүд. Толгойдонь харахан малгай үмдэхүүлээтэй мэтэ, толгойһоонь һүүл хүрэтэрнь хара зурлаа һуунагтан, элеэр обёорогдодог.

Аша туһа асардаг жэгүүртэ ханинар тухай хөөрэһэнэй удаа үхибүүдтэ һануулга хэхэмнай. Үхибүүд! Хүхэ буха шубуудай амидарал тухай ажаглалтануудаа эдир натуралистнуудай республиканска станцида эльгээгыт. Һонирхолтой тобшолнуудые хэжэ үзэхэбди.

М. БУЛДАКОВ,
орнитолог.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: томо хүхэ буха.

Р. АБИДУЕВАЙ зураг.

Энэ хуудаһа манай корреспондент Г. Дашеева бэлдэбэ.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ҺОНИРХОЛТОЙГООР ҮНГЭРӨӨ

Нарһатын соёлой байшанда залуушуулай үдэшэнүүд саг үргэлжэ үнгэргэгдэдэг. «Басагад, хабаяа туршаял!» гэһэн конкурс һаяхан үнгэргэгдөө.

6-дахи СПТУ-гай комсомолой комитедэй секретарь Анджела Чимитова, соёлой байшангай методист Любовь Дашиева, «Улаан Туяа» газетын корректор Людмила Жанаева, метеоролог Валентина Дамдинова, районно түбэй больницын поликлиникын хүдэлмэрилэгшэ Соёлма Балдоржиева гэгшэд конкурсдо хабаадаа.

Тэдэнэр эрдэм мэдэсын талаар туршалсахаһаа гадна баян дүршэл шадабаряа харуулаа. Жэшээнь «Моодо, зун-83» гэһэн конкурсдо тэдэнэр халаадуудые эсхэжэ, бултадаа тэрэ доронь оёо. Конкурсын эгээн харюусалгатай шата уран һайханай хуби болоно. Люба Соёлма хоёр дуу хангюурдаба, Анджела ханхинаса шүлэг уншаба, Валя зохидхоноор шог рассказ хөөрэбэ, Люда мүнөө үеын хатарые үяп нугархайгаар гүйсэдхэбэ. Удаань басагад гэрэйнгээ даабари-тортнуудые жюрин үзэмжэдэ табяа.

РОМЦ-эе даагша Г. Н. Мадиев түрүүтэй жюрин А. Чимитовае конкурсдо илаба гэһэн шиидхэбэри абахадань, тэрэниинь буруушааха хүн байгаагүй. Конкурсдо хабаадаһан басагад дурасхаалта бэлэгүүдээр шагнагдаа.

Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Л. Н. Черепанова, соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд Д. Н. Черепанова, О. Власьевская гэгшэд шадамар бэрхээр конкурсые ябуулаа. Тиихэдэ конкурсын забһарлалгын үедэ В. И. Заичкинай хүтэлбэрилдэг дуунай-инструментальна «Гороскоп» гэжэ ансамбль аялга дуунуудаараа харагшадые баясуулаа.

Г. ДУГАРОВА.

ЗЭДЫН РАЙОНДО

НОМОЙ ҺАЙНДЭР

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан номой һайндэр Петропавловкын «Березка» гэжэ магазин-клубта болобо.

КПСС-эй Зэдын райкомой парткабинедые даагша В. Г. Силецкий, «Знание» бүлгэмэй харюусалгата секретарь Г. Д. Цыденова гэгшэд «Аха дүү арадуудай эбтэй бүлэ соо», «Районоймнай түүхэ» гэһэн тобшо элидхэлнүүдые хээ. Удаань драматург Б-М. Пурбуев, районой түбэй библиотекын таһагые даагша М. С. Ламаева үгэ хэлэһэн, номой шэнжэлэл хэһэн байна.

Һайндэрэй түгэсхэлдэ Петропавловкын дунда һургуулиин һурагшад буряад композиторнуудай, поэдүүдэй дуу дуулаа. шүлэгүүдые уншаа.

ЭЭЛЖЭЭТЭ КОНКУРС

Районой түбэй больницада «Мэргэжэлээрээ эрхим» гэһэн ээлжээтэ конкурс болобо. Тус конкурсдо медицинскэ сестранууд теоретическэ болон практическа асуудалнуудаар мэдэсээ туршалсаа.

Больницын ахалагша медсестра Л. Н. Кочетовагай хүтэлбэрилгэ доро 6 хүнһөө бүридэһэн жюри конкурсдо эрхимлэгшэдые нэрлэбэ. Эдэ хадаа хүүгэдэй консультациин медсестра Т. Вершинина, поликлиникын ахалагша медсестра А. Якимова, терапевтическэ отделениин медсестра О. Елисеева гэгшэд болоно. Тэдэнэртэ 1983 ондо «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэд» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдобо.

М. ГАЛСАНОВ

Хоринии леспромхозой Зүүн-Хуурайн уран һайханай коллективые хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай хүдэлмэрилэгшэ Валентина Дмитриевна Баженова хүтэлбэрилдэг юм. Мүнөө хүдөөгэй артистнууд түрэл республикынгаа байгуулагдаһаар алдарта ойдо шэнэ программа бэлдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зүүн Хуурайн дунда һургуулиин һурагшад Елена Ларионова, Елизавета Бурьянова, Вера Баженова, Оюна Осорова гэгшэд «Туяна» гэжэ хатар гүйсэдхэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

ҺАРУУЛ ҺАРА

Зунай эхин июнь һара түрүүшын үеэр һэрюухэн амисхалтай байдаг. Юуб гэхэдэ, баруун-хойноһоо Арктикын хүйтэн һалхин үлеэдэг бшуу. Заримдаа энэ үедэ хүйтэрөөдшье абадаг.

Харин һарын хоёрдохи хахадһаа агаарай дунда зэргын температура 15 градусһаа дээшэлжэ, ёһотойл зунай һара эхилдэг. Июнийн 22-то жэлэй эгээл богони һүни, эгээл ута үдэр болодог гээшэ. Наран огторгойдоо тогтошоһон мэтэ... Элдэб үнгын сэсэгүүд, һаруул наратай үдэрнүүд баясуулдаг.

Июниин гарахада, агаарай температура 6—10 градусаар дээшэлдэг.

Мүнөө жэлэй июнь температурынгаа талаар урда жэлнүүдэйхитэй адли байха.

Һарын дунда зэргын температура 12-17 градус дулаан байха.

Баруун-урда районуудта бороо илангаяа ехээр, энсолбол, 50-80 миллиметр хүрэтэр орохо. Бусад районуудта 30-50 миллиметр.

Түрүүшын арбан хоногой һүүл багаар, гурбадахи арбан хоногой эхин ба һүүл багаар саг зуура аадарлаад абаха.

Һүниидөө агаарай температура доошолхо, түрүүшын арбан гурбадахи арбан хоногой эхеэр хүйтэрхэ юм.

Зунай аяма халуунай үдэрнүүд һарын һүүл багаар хүлеэгдэнэ. Тиихэдэ 25-30 градус халуун болохо.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ АША ТУҺАДА

БЕРЛИН. «Литература эб найрамдалай аша туһада алба хэхэ ёһотой» гэһэн үгэнүүд арадуудай хоорондо үгэеэ ойлголсолгые, энэрхы һайхан сэдьхэлэй гол ёһонуудые баталха талаар шэглүүлэгдэһэн зохёохы ба ниитын ажал ябуулгада ГДР-эй Уран зохёолшодой холбооной Берлиндэ боложо дүүрэһэн IX съездын делегадуудай мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Республикын 300 гаран прозаик, поэт болон литература шэнжэлэгшэд, 20 гаран ороной, тэрэ тоодо СССР-эй зохёохы эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадана.

Советскэ Союз болон аха дүү бусад оронуудтай хамта ГДР ядерна дайнай аюул тохёолдуулгын империалис политикада эсэргүүсэн, уласхоорондын шахардуу шанга байдалые һуларуулхын, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ гэжэ съезд дээрэ тэмдэглэгдээ. Уран зохёолшодой бүтээлнүүд, ажал ябуулганууд эб найрамдалые бэхижүүлхын, социалис ниитын байгуулалтые хүгжөөхын түлөө түрүү үзэлтэй интеллигенциин тэмсэлдэ улам ехэ үүргэтэй.

Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохо гэһэн американ захиргаанай түсэбүүдые съездэ хабаадагшад эрид шүүмжэлхэ зуураа, бүгэдэ ниитын эб найрамдалые сахин хамгаалха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэһэн СССР-эй эб найрамдалта политикые бүрин хүсэдөөр дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ.

ШВЕЦИИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТРЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ХЕЛЬСИНКИ. Ядерна буу зэбсэггүй зоно Европо түбиин хойто хубида байгуулха уряатайгаар Швециин премьер-министр Улоф Пальме үгэ хэлэбэ. Энэ хэмжээн уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха, бүхы дэлхэй дээрэ аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ арга олгохо байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Европын хойто хубида ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха тухай У. К. Кекконенэй дурадхал оруулһанһаа хойшо 20 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «Паасикивиин бүлгэмэй» заседани дээрэ У. Пальме «Европын хойто хубидахи аюулгүй ба тогтууритай һайн байдал» гэһэн элидхэл хэбэ. Нэн түрүүн Даниин, Норвегиин, Швециин газар дайда, мүн эдэ оронуудай уһан, агаар энэ зонодо оруулагдаха ёһотой гэжэ Швециин правительствые толгойлогшо тэмдэглээ. Энэ зонодо хамтаран орохые Исланди мүн лэ дурадхаха ёһотой гэжэ тэрэ зааба. «Энэ зонодо ороһон гүрэнүүд амгалан тайбан сагташье, дайнайшье үедэ газар дайда дээрээ ядерна буу зэбсэг тараан тодхуулгые гүйсэд хорихо тухай уялга абаха ёһотой», — гэжэ У. Пальме хэлэбэ.

США-гай КОМПАРТИИН ЦК-гай ПЛЕНУМ

НЬЮ-ЙОРК. Компартиин Центральна Комитедэй пленум эндэ боложо, США-гай Коммунис партиин ээлжээтэ XXIII съездэ бэлдэлгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байгаа.

США-гай Коммунис партиин Генеральна секретарь Гэс Холл пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Рейганэй захиргаанай дай жүрөөдэһэн политикаһаа уламжалан, ядерна дайнай аюул нилээд үргэдөө гэжэ тэмдэглэбэ. Никарагуада эсэргүү США-гай соносхогдоогүй дайн, Вашингтоной тухиралгаар улам хүндэ хүшэр болоһон байһан Ливандахи байдал айхабтар ехэ хёмороо зүришэлдөө үүдхэхэдээ болохо гэжэ американ коммунистнуудые хүтэлбэрилэгшэ онсолон мэдүүлээ.

Съездэ табигдаха политическэ гол тогтоолой проектые пленум зүбшэн хэлсээд, һайшаан абаһан байна. США-гай Коммунис партиин ээлжээтэ XXIII съездые байгша оной ноябриин 10—13-да США-гай индустриин томо ехэ түбтэ — Кливленд хотодо зарлахые пленум тогтообо.

ГЕРОЙНУУДАЙ ДУРАСХААЛАЙ ҮДЭР

СОФИ. Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааһан байдалай түлөө, османска дарлалта мүлжэлгэдэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ фашизмын харата ябуулгануудта эсэргүү тэмсэлдэ унаһан геройнуудай дурасхаалай үдэрые Болгари тэмдэглэбэ.

Республикын эдир эрхэтэд, фашизмда эсэргүү тэмсэлэй ветеранууд Болгариин эрхэ сүлөөгэй түлөө ами наһаяа үгэһэн болгар, ород болон совет баатар габьяата хүнүүдтэ бодхоогдоһон памятнигууд тээшэ ошоһон байгаа. Памятнигуудай, аха дүүгэй хүүрнүүдэй, мүнхэлэлгын самбарнуудай дэргэдэ хүндэлэлэй харуулнууд жагсаагдаба. Пионернүүд, студентнэр, хүдэлмэришэд болон сэрэгэй албатад хүндэлэлэй харуулда жагсаһан байна.

Болгариин арадай революционно тэмсэлдэ хабаатай газарнуудта пионернүүдтэ, комсомолдо оролгын баяр ёһолол болобо. Энэ үдэр залуушуул Эхэ орондоо, коммунизмын агууехэ сургаалнуудта үнэн сэхэ байхаар тангаригаа үгөө.

ФКП-гэй ПОЛИТБЮРОГОЙ МЭДҮҮЛГЭ

ПАРИЖ. Франциин Коммунис партиин Политбюро Вильямсбергдэ болоһон ... люөнэй дүнгүүдээр мэдүүлгэ хэбэ. Тусхайлбал, тэрээн доторнь нигэжэ хэлэгдэнэ: «Инмэ уулзалгануудай түүхэдэ түрүүшынхеэ томо ехэ долоон капиталис ороной хүтэлбэрилэгшэд сэрэгэй асуудалнуудаар мэдүүлгэ баталан абаба. Ниитэ хараа бодолоо зохёон абахын тула американ хүтэлбэрилэгшэдэй ехэ хашалта харшалалтада, мүн Франциин делегациин энэ мэдүүлгэ тушаа хэлэһэн үгэнүүдтэ бүхы шэнжэлэгшэд анхаралаа хандуулһан байна».

Энэ документын текстые анхаралтайгаар шэнжэлхэдэ, олон тоото асуудалнууд, ехэ ажаглалтанууд гарана.

ЭБДЭРШЭГҮЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ЖАГСААЛ

ПАТНА (Бихар штат). Советскэ Союзай ханинар гэһэн бүлгэмэй ниитэ национальна хоёр үдэрэй конференци эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Тус конференци энэдхэг болон совет арадуудай хоорондохи эбдэршэгүй бата хани барисаанай жагсаал болоһон байна. Индиин бүхы районуудай бүлгэмэй хэдэн зуугаад хүтэлбэрилэгшэд, эдэбхитэд түбэй правительствын түлөөлэгшэд Бихар штадай правительствын гэшүүд, мүн совет-индиин хани барисаанай бүлгэмэй вице-президент, РСФСР-эй геологиин министр Л. И. Ровнин түрүүтэй совет делегаци тэрээндэ хабаадаһан байгаа.

Советскэ Союз тушаа халуун дулаан үгэнүүд конференциин трибуна дээрэһээ соностобо. Промышленностиин гол һалбаринуудта горитой ехэ үүргэ дүүргэдэг болоһон байһан Индиин экономикын гүрэнэй секторые байгуулгада СССР-эй шиидхэхы хубитаяа оруулһыень энэдхэг арад илангаяа үргэлөөр сэгнэдэг юм гэжэ Баруун Бенгали штадтахи бүлгэмэй отделениие хүтэлбэрилэгшэ К. Д. Гупта мэдүүлээ. Советскэ Союзай техническэ туһаламжаар баригдаһан хэдэн арбаад томо ехэ предприяти хоёр ороной үрэ түгэс харилсаанай һүлдэ тэмдэг болонхой гэжэ тэрэ хэлэбэ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Июниин 5-һаа 11 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 5
МЕЛИОРАТОРАЙ ҮДЭР
ОРШОН ТОЙРОНХИ БАЙГААЛИИЕ ХАМГААЛГЫН БҮХЭДЭЛХЭЙН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Зарядкадаа зогсогты. 9.55 — «Будильник». 10.25 — «Советскэ Союзда алба хэнэб». 11.25 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 12.10 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 12.40 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 13.40 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.10 — «Аяншалагшадай клуб». 15.10 —Баскетболоор Европын чемпионат, Эрэшүүл, түгэсхэлэй бүлэгэй командануудай мүрысөөн. Францыһаа дамжуулагдаха. 15.50 — В. Маяковский, «Мистерия-Буфф». Гүрэнэй Евг. Вахтанговай нэрэмжэтэ академическэ театрай табиһан фильм-зүжэг. 18.00 — «Мүнөөдэр — Мелиораторай үдэр». 18.30 —«Маленький рыжик»— мультфильм. 18.50 — Уласхоорондын һонин. 19.35 — 19.50 — Забһарлалга. 19.50— «Амаршалгануудыемнай хүлеэн абыт» — хүгжэмтэ дамжуулга. 20.35 — «Александр Пархоменко»—уран һайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.30 — Футболоор дэлхэйн чемпионат. Залуушуул. СССР-эй ба Нигериин суглуулагдамал команданууд наадаха (2-дохи тайм). Мексикэһээ дамжуулагдаха. 23.20 — Республикын габьяата коллективэй —СССР-эй арадай артист Е. А. Мравинскиин хүтэлбэри доро Ленинградай филармониин академическэ симфоническа оркестрэй концерт. 00.15 — Шэнэ һонин.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 13.30 — «Дуу хүгжэмтэй ябахада хододоо хүхюун» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 14.20 — «Элүүр энхэ байлга» — киножурнал. 14.30 — «Буряадай заншалта искусство».

Москва. 15.20 — «Мелиораторай үдэртэ» — телевизионно баримтата фильмүүд. 16.00 — «Бүгэдэндэ хабаатай стадион». 16.30 — «Арадай инструментнүүдэй аялга хүгжэм. Баян. 17.25 — «Москвагай ерэгата» гэһэн академическэ һэлюурдэлгээр уласхоорондын мүрысөөн. 18.00 — «Эрмитаж». «Убэлэй ордон» — 1-дэхи фильм. 18.30 — «Театральна афишын дэргэдэ». 19.35— «Жан Кристоф» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм. 20.30 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» «Квакша» —мультфильм. 21.15 — Ленинградай мюзик-холлой солистнуудай, Ленинградай телевидени болон радиогой В. Соловьев-Седойн нэрэмжэтэ эстрадно-симфоническа оркестрэй концерт. 22.00 — «Время». 22.35 — «Возвращение «Святого Луки» —уран һайханай фильм. 00.05 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Нистру»—«Динамо» (Киев).

ПОНЕДЕЛЬНИК, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — П. Чайковский. Хүгжэм. 10.15 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 11.15 — «Александр Пархоменко» — уран һайханай фильм. 12,40 — Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.20 — «Климетти» гэжэ академическэ хоорой концерт (Финлянди). 16.50 — «Горизонт».

Улаан-Үдэ. 17.50 — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. Композитор Анатолий Андреевэй зохёохы ажал ябуулга.

Москва. 19.00 — Белгород «Энергомаш» заводой хамһабариин ажахы эмхидхэхэ дүй дүршэл тухай.

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.05 — «На всю жизнь» — баримтата фильм. 21.05 — «Июнь», Москва. Чертаново»—телевизионно зүжэг. 22.00 — «Время». 22.35 — Зүжэгэй үргэлжэлэл. 23.40 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 23.55 — «Футболой шэнжэлэл».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Социалис оронуудай баримтата фильмүүд. 13.40 — Географи. «Африкын ургамалай ба амитадай аймагууд». 14.10 — «Филька и Макензен» — үхибүүдтэ олон серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). Болгари. 15.30 — Москвагай Гүрэнэй консерваториин дэргэдэхи түбэй хүгжэмэй һургуулиин симфоническа оркестрэй концерт. 16.10 — Телеочерк. 16.50 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.55 — «Алас-Дурна хизаар» — киножурнал. 17.05 — «Түрэл дайда». 17.35 — Соносхолнууд.

Москва. 17.50 — «Советуясь с Лениным» — баримтата фильм. 18.10 — «Эжын һургуули». 18.40—«Буратино выставкэдэ хараа».

Улаан-Үдэ. 19.00 — Баримтата фильм.

Москва. 19.45 — Александр Флярковскиин прелюди.

Улаан-Үдэ. 20.05 — Киноочерк. 20.25 — «Танай бэшэгүүдээр».

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15— Уласхоорондын шэнжэлэл. 22.00 — «Время». 22.35 — Социалис Ажалай Герой, Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудай лауреат, СССР-эй арадай артист А. И. Хачатурянай түрэһөөр 80 жэлэй ойдо зорюулагдаһан концерт. Консерваториин Ехэ залһаа дамжуулагдаха.

ВТОРНИК, 7

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Гүрэнэй академическэ «Березка» гэжэ хореографическа ансамблиин концерт. 10.40 — Мультфильм. 10.50 — «Июнь. Москва. Чертаново»— зүжэг. 12.45 — Шэнэ һонин. (12.50 час хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильм. 16.25 — «Хүүли мэдэхэ гүш?» 17.10—«Я, ты и другие» — үхибүүдтэ зүжэг.

Улаан-Үдэ. 18.25 — Киноочерк. 18.45—Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. «Депутадуудай ажал хэрэгүүд». 19.25 — «Байгал»—мэдээсэлэй программа (буряадаар). 19.55 — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. Республикын искусствын уран бэлигтэнэй концерт.

Москва. 20.55 — «Твой сын, Земля» — олон серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 22.45 — Футболоор дэлхэйн чемпионат. Эдиршүүл. Голландиин ба СССР-эй суглуулагдамал команданууд (2-дохи шата). Мексикэһээ дамжуулагдаха. 23.20 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 23.45 — «Век Моцарта» — фильм-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 13.00 — «Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай». 13.30 — Француз хэлэн. 14.00 — «Филька и Макензен» — үхибүүдтэ олон серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери),. 15.00 — Поэзи. М. Светлов. 15.30 — И. Стравинский. «Петрушка» гэжэ баледэй хүгжэм. 16.05 — «Ород хэлэн». 16.35 — Баримтата фильмүүд.

Улаан-Үдэ. 17.05 — Киноочерк. 17.25 — «Хөөрэжэ хэшээгыт...» гэжэ циклһээ дамжуулга. 17.55 — Соносхолнууд. 18.05 — «Ном уншагша дуратайшуулай анхаралда».

Москва. 18.25 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 18.55 — Казахай ССР-эй уран һайханай коллективүүдэй концерт. 19.25 — «Зураг бүхэн дэнь — наран». 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Арадай уран бэлиг».

Улаан-Үдэ. 20.55 — Хүгжэмтэ забһарлалга.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15 — Баримтата фильмүүд. 22.00 — «Время». 22.35 — «Пиковая дама»—уран һайханай фильм.

СРЕДА, 8

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Аяншалагшадай клуб». 10.55 — «Эдиршүүлэй уран бэлиг». 11.25 — «Твой сын, Земля»—уран һайханай фильм. (1-дэхи сери). 12.30 — Баримтата фильм. 12.45 — Шэнэ һонин (12.50 час хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Хүдөөгэй коммунистнуудай ажал хэрэгүүд» — баримтата фильмүүд. 16.10 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ хайшан гэжэ һурганаб». Бэшэгүүдтэ харюунууд. 16.50 — Новосибирскын телевидениин болон радио-дамжуулгын арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 17.15 — Телеочерк.

Улаан-Үдэ. 17.30 — «Ахалагша классайхидай клуб». 18.05 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал». 18.15 — «Арадай хиналтын экран».

Москва. 18.45 — РСДРП-гэй II съездын 80 жэлэй ойдо. 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 20.35 Киноочерк.

Москва. 20.50 — «Твой сын, Земля» — олон серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — «Дело Брайон О' Хары» (ГДР) — уран һайханай фильм. 23.35 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 23.50 — Баримтата фильм. 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Черноморец» — «Динамо» (К).

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00 — «Буратинын выставкэ». 13.30—«Немец хэлэн». 14.00—«Филька и Макензен» үхибүүдтэ олон серитэй уран һайханай фильм (3-дахи сери). 15.10—«Красноярск» — баримтата фильм. 15.35—Мультфильмнүүд. 15.55 —«Багшада—хүгжэмэй һургуули» (4-дэхи класс). 16.55— Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.00—«Четвертый Украинский»—баримтата фильм.

Москва. 17.30—«Дохёогоо үгыт, горнистнар». 18.15— «Спортын һонин».

Улаан-Үдэ. 18.45—«Таанадай агитаторнууд болон политинформаторнууд». 19.05—Концерт.

Москва. 20.00—«Эрдэмэй һонин». 20.30—Духовой оркестр наадаха. Харалгын курс.

Улаан-Үдэ. 20.50—Соносхолнууд.

Москва. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15— «Манай саад». 21.45 —«Арадай аялга дуунууд». 22.00—«Время». 22.35 —Ленинградай Гүрэнэй С. М. Кировэй нэрэмжэтэ оперо болон баледэй академическэ театрай 200 жэлэй ойдо.

ЧЕТВЕРГ, 9

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 9.55 —Баримтата фильмүүд. 10.40 —Түбэй телевидениин болон бүхэсоюзна радиогой ород дуунай академическэ хоорой концерт. 11.35—«Твой сын, Земля» — уран һайханай фильм. (2-дохи сери). 12.45— Шэнэ һонин (12.50 час хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35 —«Сибирь ба Алас-Дурна хизаарта»—баримтата фильмүүд. 16.30—«Шатарай һургуули».

Улаан-Үдэ. 17.00—«Зарница-83»—һурагшадта дамжуулга. 17.35— «Зүүн Сибирь» — киножурнал.

Москва. 17.45—«Залуушуулай адресууд». Челябинскын тракторна заводой 50 жэлэй ойдо. 18.45—«Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет». Ажил эмхидхэхэ талаар социальна асуудалнууд.

Улаан-Үдэ. 19.15—«Байгал»— мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «Шиидхэгдээгүй асуудалнууд, бэдэрэлгэнүүд, шиидхэбэринүүд» — гэһэн дамжуулга.

Улаан-Үдэ. 20.30—Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар).

Москва. 20.50—«Твой сын, Земля»—олон серитэй уран һайханай фильм (3-дахи сери). 22.00—«Время». 22.35—Останкиндахи концертын студида РСФСР-эй арадай артист В. Леоновтой уулзалга. 00.15— «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55— Дамжуулгын программа. 13.00—Испан хэлэн. 13.30—А. Хачатурян. Концерт. 14.15—«Филька и Макензен» —олон серитэй уран һайханай фильм (4-дэхи сери). 15.00—«Юртэмсэ тухай юу мэдэнэбибди?». 15.35—«Тайна золотого Будды» — уран һайханай фильм.

Москва. 17.00—«Концертын залда—һурагшад».

Улаан-Үдэ. 17.45— Киноочерк. 18.05—«Энээниие бүхэн мэдэхэ зэргэтэй». —«Барилгашан» гэһэн программа.

Москва. 19.15 — «Хүгжэмэй ноотонууд».

Улаан-Үдэ. 19.45—«Хүгжэмдэ һураха дуратайб» дамжуулга. 20.15—Киноочерк.

Москва. 20.30—«Ородой миниатюра».

Улаан-Үдэ. 20.50—Соносхолнууд.

Москва. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15— «Таанад энээниие шэдэрхэ...» 22.00—«Время». 22.35—«...рики» — уран һайханай фильм.

ПЯТНИЦА, 10

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Ровно хотын үхибүүдэй уран һайханай коллективүүдэй концерт. 10.35—Баримтата фильм. 10.55—Түбэй телевидениин болон бүхэсоюзна радиогой электро-хүгжэмэй инструментнүүдэй ансамблиин концерт. 11.25—«Твой сын, Земля»—олон серитэй уран һайханай фильм. (3-дахи сери). 12.35—Баримтата фильм. 12.45 —Шэнэ һонин. (12.50 час хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильм. 16.05 —Ород хэлэн. 16.35—Португалиин национальна һайндэртэ. 16.55—«Эрдэмтэд—Москва шадарай агропромышленна комплексдо». 17.25—Бултанда зорюулагдаһан стадион.

Улаан-Үдэ. 17.55—«Адресынь: телевидени». 18.15—«Саян»—хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга. 18.55 — «Байгал»— мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45—«Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «Нефть ба хүнүүд». Хоёрдохи дамжуулга. 20.30—А. Глазунов. «Оркестртэй хамта скрипкэ дээрэ наадагдаха концерт». 20.25—«Твой сын, Земля»—олон серитэй уран һайханай фильм (4-дэхи сери). 22.00—«Время». 22.35—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Эдиршүүл. Бразилиин ба СССР-эй суглуулагдамал команданууд. Мексикэһээ дамжуулагдаха. 23.35—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 23.50— РСФСР-эй арадай артист Л. Лещенкын концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00—Немец хэлэн. 13.30— Шатарай һургуули. 14.00—«Саяан». 14.20—Социалис Ажалай Герой Ленинскэ шангай лауреат хирург Н. М. Амосовтой һурагшад уулзаха. 15.05—«Ватага Семь ветров»—теле-зүжэг. Хоёрдохи түүхэ. «Хөөрэлдөөнүүд». —«Хүдөөгэй ажал хэрэг...» 16.50 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.55—«Ленин Сибири»—баримтата фильм.

Москва. 17.55—«Отшвартовы!» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 19.30—Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. «...пажа свидетеля»—уран һайханай фильм.

Москва. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15— «Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ». 22.00—«Время». 22.35—«... до войны»—уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи сери).

СУББОТО, 11

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 9.50— Физкультура эрхилэгшэдтэ зааварнууд. 10.00——24-дэхи тираж. 10.10 —«Таанадта, түрэлхид». 10.40 Телеочерк. 11.10— «Юрэ бусын һонирхолтой юумэн». 11.40—«Твой сын, Земля»—уран һайханай фильм (4-дэхи сери).

Улаан-Үдэ. 12.45—«Эхэ орон тухай дуун»—богони фильм. 13.15 — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. Улаан-Үдэ хотын Железнодорожно районой уран һайханай коллективүүдэй концерт. 14.15—Шэнэ һонин (буряадаар). 14.25 —Буряад хэлэнэй түгэсхэлэй хэшээл.

Москва. 15.10—Арадай уран бэлиг тухай «Солонго» гэһэн телепрограммын уласхоорондын V фестиваль. Куба. 15.30 —«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 15.45—«Пушкинда зорюулагдана...» 17.00—Политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Летуновой хөөрөөн. 17.30—«Амитадай аймагта». 18.30—Белоруссиин ССР-эй арадай артист З. Бабий дуулаха. 18.55 —Баримтата фильм. 19.25 — Мультфильмнүүд. 20.10—Киноконцерт. 20.55—«Достояние республики»— уран һайханай фильм (2-дохи сери). 23.40— Баримтата фильм. 24.00—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» — «Спартак».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 10.20—СССР-эй арадай артистка Мария Биешу дуулаха. 11.20—«Вот вернется папа»—үхибүүдтэ уран һайханай фильм.

Москва. 12.45—Концерт. —«Һайн эд бараа...» ехээр». 14.00—«Тайна острова»—үхибүүдтэ уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 15.10—Киноочерк.

Москва. 15.20—Фронтовигуудай клуб. 16.50 — «Хүгжэмтэ киоск», 17.20—Белоруссиин телевидениин программа. 18.45—Мультфильм. —«Эрдэмэй һонин» циклһээ дамжуулга. «Элүүр энхэ байлга». Уласхоорондын шэнжэлэл. 20.30—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 20.45—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». Хренниковэй «В бурю» оперо, Новосибирскын оперо болон баледэй академическэ театрай зүжэг. 22.00—... 22.30—«В бурю» оперын үргэлжэлэл.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Республикын ажалай үдэр» — суглуулбари. Шагналнууд. «Оронойнай баялиг—байгаали»— ТАСС-ай материал. «Мелиораторнуудай һайндэр» (ТАСС).

Хоёрдохи хуудаһанда: «Үһалууриин ашаг олзо» — Л. Санеевэй статья. «Хүнүүдтэ туһатай байһанаа мэдэрхэ» — А. Карнышевай статья. «Саашадаашье ашагтай байха» — Н. Дегтяревой статья. Нютагай һонин.

Гурбадахи хуудаһанда: «Джангарай нютагай хүнүүд» — Ч. Гомбоинай статья. Шиидхэбэриин ёһоор дүүргэхэ» — М. Шаргаевай статья. Уласхоорондын һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Дурадхалтай, бодомжотой бэшэгүүд» — майн почтын шэнжэлэл. «Ехэ театрай солистка — манай айлшан» — Л. Кривулинай статья.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2—60—91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-01504. Заказ 131. Индекс 04649.